

S 651
(3)

K 34/83
Book I

P. 1-41 - 81*

TEACHER. EZEKIEL RAMPOLA.

Bolomon Masaba

Tribal School

Private Bag.

PIETERSBURG.

E. RAIMPOLO.

Folklore from
Solomon Maraba's
Rec. 7/2/44.651 10Rampola, E
4/3/83Ditšwane Tša sesotho
PP. 1-8081. 30p K34/83.Banenyana ba ya kxonyeng
L2-10-
int

Katšatši le lengwe banenyana ba kile ba ya kxonyeng. Ba be ba yo topelêla. Ba nama ba tšeya matswa le dilê tša xo rwalêla. Ba Hoxa ba nama ba sepela. Ba fihla šakena ba topelêla ba topelêla ba ^{nama} ~~baya~~ ba bayeleleša dikxong tša bona. Ba nama ba bayêla xae ba fihla sehlangeng se sengwe ba khutša. Ba be ba nale ngwana wa kxeši leina ~~le~~ xaxwe e be e le mokxadi. A re xe ba khutša a nama a rebala, ba mo Hoxela. O rile a sa ^{ro} ~~wabetshe~~ ^{nkwe} ~~le~~ Fau. Tša thama xo bolela: Tau yare xo Nkwe a re moje Nkwe ya Xana. Ngwanenyana o be a ile ka bôrôkô? O rile xo phaphama a thšaba a kitima a opêla ka bohloko; a re timelele timelele ba ka ntloxêla timelele timelele xaxeng la tau timelele timelele tau le Nkwe timelele timelele tau a re moje timelele Nkwe ka Xana. Tau ya nama ya tsoxa ya tama e bêtha nkwe e re ke xo boditše kare a re moje wêna wa Xana, banna ba tšwa ka dilêpê ba bolaya tau

651

K34/83

2

le nkwe. Ngwanenyana a fihla xae a ba
laodišetsa ka mo a sepetšeng ka xana.
Banna ba tšeya dilépê ba bolaya bane-
nyana bale.

ke Sona sa mosela wa seripa

Mosadi le ngwanenyana

E be e le ngwanenyana o mobotse
a dula le mmaxe. Byale ngwanenyana wa
o be a se a tšewe. Mmaxe o be a
na le dinafa. Byale xwaya, xwaya xwa
nama xwa Ha maso xana a xa-
mašesane xo Ho tšeya ngwanenyana wa
xore e be mosadi wa bōna. Ba fihla
ba dula Kxorong. Ba hwētšā banna. Banna
a ba roma mošimanyane xore a yo
bitšā mmaxe ngwanenyana yo ba rexi
ke mmahateng. Mošimanyana a fihla
a re o ya bitšwa. Mosadi a tšwa
o rile xe a lebanthšitše kxorong a
rola mongwatse wa xaxe a thoma xo
ōpela arere. BaHile, battile baxatšā
ba Hale-Hale yaka nka rola hloro le
ka seya baxatšā ba Hale-Hale yaka. A
rola mongwatse banna bale ba hwa

651

K34/83

3

ka disêro, a ba koba are xa^{le} mo-
 rate. Ba na ma ba sepela. Xwa Ha ba
 bangwe le bōna byalo. Ba sēxa a ba
 koba ba sepela. Byale xwa Ha ~~kyate~~ ba
 bangwe ba ba rexo ke maxodi a puleng.
 ba melomo e mebedi, wa ka pele le
 wa ka moraxo. Mosadi moxolo a yo
 bitšwa, a fihla a re; Bathile bathile baxatšā
 ba Hale-Hale yaka nka yola hloro le
 ka sēxa baxatšā ba Hale-Hale yaka. A
 xoweletšā ba sēxa ka molomo wa
 ka moraxo ba ngōta wa ka pele. A na
 ma a re ke Ha di re byang motšeng
 xe. Ba ma tšēya le ngwanenyana wo
 mongwe. Ba sepela, ba sepela ba rile
 xe bale xare xa naxa, pula ya Hoōma
 xo na. Maxodi a puleng a felēla ka
 diriteng tšā mabyang. Bana bale ba
 batho ba šala mola. Ba Hoxa ba
 Sepela. Monyama le wōna wa Hoōma
 xo swara. Ba Sepidiša ba bōna mollo
 o re taka ba fihla xona ba kwa ba
 ye. Bilwana tswalēla mome uwe
 monyama. Ba na ma bare Bilwana le
 bona. Ba Hoōma xare Bilwana Bilwa,

651

4

K34/83

Bilwana Bilo re bulêlê kxôrô yêno re
 tsênê. Bilwana Bilo Bilwana Bilo. Bilwana a
 na ma a ba bulêla. Ba tsena ba re
 xe ba tsena ka lapeng bare: Bilwana
 Bilo, Bilwana Bilo lapeng leno re tsena
 re ileng Bilwana Bilo re be re le baxatša
 ba maxodi a puleng Bilwana Bilo Bilwana
 Bilo bare xo kwa la borwa le duma
 Bilwana Bilo Bilwana Bilo bare fe-lelefelele
 ka diriteng Bilwana Bilo Bilwana Bilo. Se
 Sengwe le Sengwe xe ba se dira ba no
 dira byalo. Xo kwaxala xore Bilwana wo
 o be a sešo a wêle. Bodikana ba tšwa
 Bilwana le yêna a ya. Banna ba bolaya
 Bilwana bare a ka tšeya mosadi wa
 mobotse ka makxwa wo. ~~Ba bolaya~~^{tšatši} le
 lengwe leeba nkxorwana a tšwela a Ha
 xo mosadi wola a re: Mphe ditxorwana
 tša tšmabêlê ke tla xo botša ditaba.
 Mosadi a le fa. Leeba la re: Bilwana ba
 mmolaile. Byalo wêna tšeya krapa o
 ntatele. Mosadi a tšeya krapa a
 latela leeba. Leeba la re xo mosadi:
 tšeya marapô a! o re xo fihla xae tšatši
 le lengwe le lengwe o tšeye marapô

651

K34/83

5

a leng ka ma kxapeng o re 'nkxohlo
 nkxohlo Bilwana tsoxa nkxohlankxohlo
 Bilwana tsoxa. Ba rile mohla ba aloxa
 Bilwana a tsoxa. Banna bale ba makala
 xe ba bona Bilwana. Ba rile xe ba ya
 bina dinaka Bilwana a tšwela a yapere
 xabotse a yapere le sehloa. Mosadi o be
 a re xe a hlowile a re ke rata ke ya
 xešo mmodiya. Bilwana a mo hlabiše
 pudu byalo byalo. Tšatši le lengwe Bilwana
 a betha mosadi wola. Mosadi wola a re
 o be o diya mpethe nka o motho e
 byalo o le marapo. Dinaka di rile xe
 di thoma xolla. Bilwana a yapara. O rile
 a sa bina mosadi a mo Hoša sehloa.
 Marapo a re xaša. Mosadi wola a
 hšaba, a kitima a hšabela xa xaba.
 Ya ba sa mosela wa seripa.

mokxalabye le mokxekolo

Kxale xo be xo na le mokxekolo le
 mokxalabye. Ka tšatši le lengwe mokxekolo
 a na ma a thoma xo lwala. A re xo
 mokxalabye ke nyaka sebete satau.
 Mokxalabye a Hoxa a tšeya letsoku.

651 K34/83

6

A fihla. A ya ditaung a dula le tšona.
 Tša thoma tšare: xo tšela wa mabyana
 tša tšela monna wola le yena a tšela.
 Tša thoma tšare xo tswiwa madi monna
 wola a ja letsoku a tswa. Tša nama ma
 tša re moheso. Tawana e nyenyane ya
 thoma yare: - Tau ye ke tau mang tau
 moriri nka motho. Tšela tša nore moheso.
 Tša nama^{ma} tšare xo ya tšongwa. Xwa
 šala ditawana le mokxalabye, le ditau
 tša xo tšofala. Mokxalabye wola a roma
 ditawana xo yo kxa meetse. A di phulela
 dikxapana. Tša tšoxa tša ya nokeng tša
 fihla tša raloša meetse. Mokxalabye a šala
 a bolaya tau ye ngwe ya Mo tšofala. A
 e bua a tšeya sebetse a sepela ditawana
 tša boya tša^{hwetsa} tau ya mokxalabye e hwite.
 Tšare! ke kxale re le botsa re re! Tau ye
 ke tau mang tau moriri nka motho e bolaile
 rakxolo. Ditau tša tšwela di xalefile di
 kitima. Tša latela mohlala wa monna
 wola. Monna wola a na ma a namela
 sehlare. Ditau ka xo lapa tša yobala
 monna wola a foloxa sehlare a tšaba.
 A fihla xae. A yapeya sebetse sela. A

651

K34/83

7

se fa mokxekolo. Mokxekolo a seja a
 na ma a fola. Byale xwa thoma mokxalabye.
 A lwala a re: Ke nyaka meetse a ~~haxo~~^{sa} llexo
 sexwaxwa. Mokxekolo a tšeya krapana a ya
 nokeng. A ema leribeng la noka a re: Monna
 waka o re^a senwe meetse a llaxo Sexwaxwa
 Sexwaxwa se re donxwenxwe. A feta a ya xo
 se sengwe le xona byalo. A sepela a ba
 a sala a lapile. A na ma a fihla xo se
 sengwe a ema a re: Monna waka o re
 a senwe meetse a llaxo sexwaxwa. Sa se
 lle. A na ma a kxelela. A re xo kxelela
 a na ma a re nke ke hlape mahlo. A
 kwa ~~mahlo~~^{meetse} a le bose. A nwa a re xo
 nwa a kwa a le bose a fetša. Sediba
 kamoka, a ba a fetša le a ka krapeng. A
 se sa kxona le xo sepela. Xwa fihla
 lebaka le diphōōfōlō di swanelšexo xo
 yo nwa. A fihla khudu morwa maxape^m are:
 koko meetse a nwelwe ke mang? Mokxekolo
 a fetola a re: A nwelwe kenna ngwana-
 ngwanaka ke re ke ya ema dimpanana
 di ya pala. Tša fihla kamoka di ntše
 di botšišana. Xwa ba xwa fihla tholo ya
 re meetse a nwelwe ke mang?

651

K34/83

8

Tša na botšišana byalo xo fihlela xe di
 re^{ke} koko. ke xe tholo e hlabisa mokxekolo
 ka lenaka la yona. Meetse a nama a
 Hala Sediba. Tša Homa xo fakela
 manapo tša na ma tša nwa. Tšare xo
 nwa tša Hoxa tša hwetša motatadiyane a
 butšwitše. Tšare more wa ke more mang?
 Ka xe mokxekolo wola a be a sešo a
 hwa. tša roma khudu xore a ye xo
 mmotšiša xore ke more mang. Tša kxa
~~katana tša fa~~ khudu, khudu ya Hoxa ya
 ya xo botšiša mokxekolo ya fihla ya re
 koko sehlare se ke more mang. A fetola
 a re: ke motatadiyane motata ke
 sehlare sa xo le-wa ke kxoši le ye
 xo ja le šadiše kala kxolo ya mošate.
 Khudu ya Hoxa ya lebala tseleng. Tšare
 khudu yona xa e tsebalexe nke re bone
 wena mmutla. Mmutla wa Hoxa wa
 hwetša mokxekolo: Ware sehlare se ke
 more mang koko? A ye ke motatadiyane
 motata ke sehlare sa xo lewa ke kxoši.
 Le ye xo ja le šadiše kala kxolo ya
 mošate. Mmutla wa fihla tša re xo byang
 mmutla a re: bare ke motatadiyane

651

K34/83

9

~~ke~~ motata ke sehlare sa xo lewa ke
 kxoshi le re xo ja le šadiše kala kxolo
 ya mošate. Bare e kwa mmutla morwa
 masekana e Hebe e se mmutla. Tša
 na ma tša namela more wola tša
 o ja tša šadiša kala kxolo ya mošate.
 tša robala xodima xa sehlare. Mmutla
 wa re xo bona xore di robetše wa
 tsoxa wa ja ka-la yela wa e Petaša. Xosasa
 xe di tsoxa tša hwetša kala e Fedite.
 Tša batšiša tšare kala e llwe ke eng. Xwa
~~tšwa tšwa xwa thoma~~ mmutla wa re a
 re lebelele ng ka molomong wa o mongwe
 le o mongwe tša hwetša dithapo ka
 molomong wa moHou. Diphōōfōlō tša bolaya
 moHou. Mmutla a re nna ke rwala moxodu.
 Tša Hoxa tša sepeja mmutla wa šalela moxoxo.
 Wa hama wa tšena ka xare xa moxodu wola.
 Tša re mmutla o lahlile moxodu o tšabiie.
 tša rwala moxodu wola tša re ke nnete
 mmutla xa o akele moxodu wola o ya šita
 tšare xe di nyoxa noka mmutla wa tšwa
 wa tšaba. Wa hwetša moHou. o mongwe a
 hlaxola a re:- nke ke xo kwele moHou a
 mo fa moxoma. A na ma a hlaxola.

651

K34/83

10

Motlou a namama a fa mmutla
 moxomana wola. Diphōāfōlō tšela tšona
 di be di lelekišitšē mmutla tša ba tša
 lapa. Byale mmutla wa Hoxa le moxomana
 wola wa xo o fiwa ke moHou. Wa sepela
 wa hwetša basadi ba epa motaxa. Wa re
 leepa. motaxa byale le epa ka eng? bare
 se epa ka dithatana. A re tšeyang
 moxomana le epe ka wona. Basadi ba epa
 ka moxomana wola wa mmutla, bare ba
 sa epa wa robêxa. mmutla a re: - a la
 nthobêla moxomana waka moxomana waka
 ke e phetšwe ke moHou. moHou ke hlaxoletšē
 Howana tša xaxša. Basadi bale ba mo fa
 motšexa a sepela a hwetša basimane
 ba dišitšē dipudi a re: - le xama byale
 le xamela ka kae mafsi ba fetola bare
 re xamela ka melomong. A re tšeyang
 motšexana le xamele ka xo ona ba xamela
 ka xo ena bare ba sa xama pudi ya
 raxa motšexana wola wa mmutla. A
 thoma xape mmutla a re: - A la mphumela
 motšexana waka motšexana waka ke e phe-
 tšē ke baepi ba motaxa baepi ba
 motaxa ba nthokxetšē moxomana waka

651

K34/83

//

Moxomana waka ke ephetswe ke mottou
 mottou ke hlaxoletše Howana tša xaxe.
 A fetela pele moxala mmutla ba mo
 fa pudi a sepela a hwets'a bašimane
 ba dišitše dikxomo a re: - Na mafsi a
 dikxomo xa se a le tene na? Ba re a re
 tenne a re tšeyang pudi: ye le xameng.
 Ba e xama ya ba ya hwa. A na ma a
 thoma mmutla a re: A la mpolaêla
 pudi yaka, pudi yaka ke iphetše ke
~~badisa~~ ba dipudi. Badiša ba dipudi ba
 mpumetše motšexana waka: Motšexana
 waka ke ephetše ke baepi ba motaxa
 baepi ba motaxa ba nthokxetše moxoma
 na waka moxomana waka ke iphetše
 ke mottou. Mottou ke hlaxoletše Howana
 tša xaxe. Badiša ba dikxomo ba na ma
 ba mofa kxomo. A sepela a hwetša
 bašimane ba bangwe ba dišitše ditonki.
 A thoma a re: - Ebang mafsi He le a
 kone na? Ba-re ~~zawa~~ hwa. A re tšeyang
 kxomo ye le e xameng. Ba e xama
 ya ba ya šala e sesa tšwa
 mafsi ya na ma ya hwa. Mmutla
 xape a thoma, byale ka pele a re:

651

K34/83

12

A la mpolayela Kxomo yaka. Kxomo yaka
 ke ~~iphetše~~ ke badiša ba dikxomo.
 Badiša ba dikxomo ba mpolaetše pudu
 yaka pudu yaka ke ~~iphetše~~ ke badiša
 ba dipudi. Badiša ba dipudi ba mphume
 tše motšexana waka. Motšexana waka
 ke ~~iphetše~~ ke baepi ba motaxa.
 Baepi ba motaxa ba nthokxetše
 moxomana waka. Moxomana waka ke
 iphetše ke ~~mohau~~ mottau ke hlaxoletše
 Mowana tša xaxe. Badiša ba le ba
 dilonki byale ka ba le ba pele ba
 moša tonki. A e tšeya moxala mmutla.
 A sepela a hwetša basadi ba ikxa
 meetse a re ~~lofona~~:- ke ikxa
 meetse byale le ~~ka~~ ^{rwala} ka eng? Bare
 re rwala ka dihloxo. Mmutla a re
 ke basadi, tšeyang tonki ye le ~~moateng~~
 irwešeng metšaxa xore e le rwalele.
 Ba itšeya ba beya metšaxa xodimo
 xo mokokōhō wa tonki yeo. Tonki ya
 sepela-sepela ya wela ka leopeng
 ya phuma metšexa, kamme le
 yona ya hwa. Basadi ba le byale
 ba kwatela mmutla, ba-re re

651

K34/83

13

nyaka mets'exa ya rena. Mmutla yena
 a re: - A la mpolaela tonki yaka tonki
 yaka ke iphetše ke badiša ba ditonki
 badiša ba ditonki ba mpolaelše kxomo
 yaka, kxomo yaka ke iphetše ke badiša
 ba dikxomo. Badiša ba dikxomo ba
 mpolaelše pudi yaka pudi yaka ke
 iphetše ke badiša ba dipudi. Badiša
 ba dipudi ba mphumetše mots'exana
 waka. mots'exana waka ke iphetše ke
 baepi ba motaxa. Baepi ba motaxa ba
 nthokxetše moxo-mana waka. Moxomana
 waka ke iphetše ke motlou. Motlou ke
 hlaxoletše Howarats'a Xaxe. Basadi
 bale ba theelētš'a dipolēla tš'a mmutla
 ka re: - O bolela byang o re phumetše
 mets'exa. Ba swara mmutla ba
 o bolaya.

Ke sona sa mosela wa seripa.

Kxoši le mokoko

Kxale xobe xona le kxoši e na le mokoko
 o moxolo. Leina la kxoši e e be e le

651

K34/83

14

Phakamokoba. O be a na le basadi
 ba bantši. Tšatši le lengwa Kxoši ya
 Hoxa ya ya xo etela. Kxoši ye e be
 e na le dikxoxo, dikxamo, dipudi, dinku.
 O be a na le dihlare tše dintši tša xo
 se lewe. A botša basadi ba xaxe xore
 ba se je dienywa tša dihlare tše o. A na
 ma a laela le mokoko wa xaxe. A Hoxa
 a ya xo etela. A sepela basadi bale
 ba šala ba ija dienywa tšela ba fa le
 dikxoxo, le dikxamo le dipudi, feela mokoko
 wona ~~wa xopola taela ya mong wana~~
 wona. Wa se je dienywa tša dihlare
 tše o. ~~Wa na ma~~ wa Hoxa mokoko.
 Wa tama o opela ka bohloko o re:-
 Ke tšwa xa phakamokoba ta ta ka-
 moka xa bōna. Ba jile ba fedile.
 tata le Kxamo tša bōna phakamokoba
 ta ta le nku tša bōna Phakamokoba
 ta ta le dipudi tša bōna Phakamokoba
 Ba jile ba fedile. E xo šetše nna
 feela le Phakamokoba ya lihla mo
 Kxoši e be e ile xona ya lihla ya
 opela byalo le xona. Kxoši ya tšwa ya
 sepela le mokoko wola. ya lihla sethokweng

651

K34/83

15

ya kka ditlupa tša morethwa ya na ma
ya ya xae. Ya fihla ya betha dikxamo,
dipudi, dinku le basadi ba xaxe. Ba na
ma ba tsoxa ba phela xape. A re xo
bona a se ke le botše xore le se ke
la ja dienywa tše na? Ba na ma ba
phela. ya ba sa masela wa Setipa

Mosadi le bana ba dinonyane.

E be e le mosadi a na le bana,
byale e le dinonyane. Dinonyane tšeo e be
e le maowane. Mmaxe dinonyane tšeo
a Hoxa a ya etšela Tswella. Byale a be
a na le maxadikana wa xaxe. A mo
laetša xore a sale a bona dinonyane
tša xaxe. A na ma a Hoxa a Sepela
a fihla Tswella. Maxadikana wela wa
xaxe a šala a re nka dio tswenya
ke dilo nka ke batho e byalo e le
dinonyane. Tša na ma tša Hoxa
dinonyane di latela mma tšona Tswella.
Tša tama di opetša ka bathoko di re

ō wane ō wane ō wane mma

651

K34/83

16

waka o yile Tswetla ya šala re
 ija me roko, kperoko ya dihlapharara
 Moxadikana wala wa masadi wala a
 Moma a re! Boya boya boya ledwane
 la batho boya xo šila ke šitse boya
 meetšē ka tuteta. Dinonyane di
 thome xo opelela di re!-

ōwane, ōwane, ōwane mma
 waka o yile Tswetla ya šala re ija
 me roko, kperoko ya dihlapharara.
 Tša sepela tša ba tša fihla ma
 mma tšona a beng a yile xana.
 Tša ma ma tša boya le mma
 tšona. A fihla a roxa moxadikana
 wala wa xaxe. =

ya ba sa mosela Seripa.

Banenyana ba ya Kxonyeng

E be e le banenyana ba ya
 Kxonyeng ba na le ngwana wa
 Kxoši. Ba sepela ba topelela ba
 boya. Ba re xe ba boya ba
 swarwa ke moxau. Ba fihla nakeng
 ba swarana maoto ka olee ka

651

K34/83

19

Ka a tse. Xo rile xe xo moya ngwana wa
 Kxosi a re: ke Kxosiwe ba ma Kxosiwele
 tša ka meel-sang. A tšwa ka sehla kahla ka
 tšatši le lengwe a kwa manna a yema.
 A thoma a re:-

mofa: mofa: kaolaho khondi bitele
 mma se khaya: a re ka besa ba ma
 kibile: ba ma kibile e mo khantlani we
 ntlela: monna a theeletša a fihla a
 batša Kxosi. Xosasa a ya xo tama. A thoma
 ngwanenyana. Mofa: mofa: kaolaho khondi bitele
 mma se khaya: a re ka besa ba ma kibile
 ba ma kibile e mo khantlani we ntlela:
 ba ma kibile e mo khantlani we ntlela
 Monna wala a mo tšeya a mo iša
 xae. Ba mmeya ka ntlong ba ma
 fa dijo a re xo nana ba kxana ba
 mo nthša ya ba mo ketse wo moxola
 Banenyana ba le le balswadi ba
 bona ba bakawa.

ya ba sa Mosela wa Seripa

651 18
K34/83
Letlakalala

Letlakalala le ba le epole
 molete o mo telele byale le boile makropa
 ka tare, le tlalitše makropa molete. Byale
 to ne masadi le ngwanenyana byale ka ba
 ke tala, masadi a tšene ka tare ta molete
 nto ya to tšwaga makropa, ngwanenyana a en
 mo, molete a leboela letlakalala le le
 byale re le etla aret: mmawe! mmawe! ta
 kalala, tlakalala le yetla, mma tšwa molete
 tlakalala, tlakalala le yetla, name masadi a
 tšwe a swere makropa, xomme ba thšabele
 tae, xosasa ba boye, re ka boile masadi a
 tšene ka molete a tšee makropa a letlakal
 la. Letlakalala re le etla krole le thuntša ma
 role, re ngwanenyana a bona lerole a boile
 mmawe, aret mmawe! mmawe, mma tšwa
 ngwetene, tlakalala! tlakalala le yetla xomme
 masadi a tšwe ba thšabele xae, e bane a
 fedite a šetše to se nene, xosasa a boye
 xomme a tšene a tšene tare, tare, re le
 tlakalala le etla, ngwanenyana a epele a boile
 mmawe aret mmawe! mmawe! tlakalala, tlakal
 -la le yetla. a se ke a molsa, xomme la
 fihla letlakalala re le fihle ngwanenyana

651 1 K34/83 10

thšabēla xae. Letlakalala la tšena ka moleteng
Xomme le le eya xare la humana mošadi a
tšea makropa a lōha, Xomme la mmolaya le
le mmolayile la tšwa la xopa la ngwana xare
la mohumana ka ntlong la fihla la thula leba-
ti, Xomme la moswara la mmolaya, la lošela
moleteng wa lōha. ke xona mafelong.

makhwabase le mmaletšwetswe

~~makhwabase~~ o be a beletšie bana ba ban-
thsonu, mmaletšwetswe a beletšie bana ba ba
šwanašwana. Xomme makhwabase a Hoxa are ke
ya maeto are to mmaletšwetswe o šare o boha
bana ba ka, Xomme a are to boya, Xomme mma-
letšwetswe le yena are šara le ba ka le una
ke sa ya maeto are ta a sa yile, makhwabase
a tšea bana ba xare a ba bolaya, a tšea ba mma-
letšwetswe a ya le bona pila-diya-manteng,
Xomme le mmaletšwetswe a boya a humana
bana ba xare ba seto ba lekhwabase ba
wile. Xomme a butšisa tsela ya xoya kua
motloutlwane kua pila-diya-manteng, mošina-
nyana o dišitšexo a ka mponela siotšiso a swe-
re bana nophaswa nompu o ba iša kae xare
o ba iša kua motloutlwane kua pila-diya-manteng

651

K34/83

20

--- Tomme mosimane are o pitile, tomme a sepela
 a bina banyana ba raloa, are: banenyana le
 raloa - alaka mponela siokotsa a swere bana
 ba nomphoso kare nompu o ba isa kae we ka
 -re o ba isa kwa motloutwane kwa pila-diya-manteng
 siokotsa, tomme a feta a bina monna a sepela
 a re: monna o sepelato a waka wa mponela si
 -kotsa a swere bana ka nomphosa kare o ba
 isa kwa motloutwane kwa pila-diya-manteng, tomme
 bare o pitile, a sepela, sepela, sepela a bina
 monna ba nwa byalwa krorang, A re: Bannale
 dutseto a laka la mponela siokotsa a swere ban
 na nomp~~u~~ kare nomp~~u~~ o ba
 isa kae are ke ba isa kwa motloutwanakwa
 pila-diya-manteng, tomme a feta a tsena xa
 mangwe matse a dutseta ba sa rite ka ntlong
 ba rite kaka-kata to sa rite byalwa tomme
 are alaka la mponela siokotsa a swere bana
 ba nomphosa are o ba isa kwa motloutwane
 kwa pila-diya-manteng. Ba thama to kwanela m
 mabaha to ba mona ba rwele meese kadi
 krapana, ke to mosadi o la a e pho⁹ala
 ntlong. tomme swana makhwane a mo
 sapha ka dithepa, batho bare le rena re
 ntse re m⁹akala re re bana bakhi ba to
 banthi o tso ba t⁹ea kae. ke xola mosadi
 xola a t⁹ea bana ba xawe a ya xae.

651

K34/83

21

ngwanenyana o dula boxadi le ngwanaba

Ke ngwanenyana a tšerue a ya le ngwana-
 bo' boxadi, loyale bare to fihla kwana ngwanenya-
 na are ke tlilue, morolwale are ktare ye tere
 pelebetšš bare tola ba e tla taye ya nana, ngu-
 nenyana are to motolwale are ke lebetšš fe-
 di yaka, komme ke te a kina a fihla a
 tšea theledi. Are te a furalele motse a
 hlakana le matsingwanyana bare to moduwa-
 duwa e kapho, a ke moduwa-duwa ke tšš tšea
 theledi yaka, theledi yaka šupa baai, are ka
 to šupa ka yona a ka hwa, Are ka hwa
 kare tano eyina dimo, ka hlobaka le tšš tšš
 eyina dimo, to ruta ka serute eyina dimo, to
 nyela ka senyela eyina dimo, ka hlobaka na-
 -tu eyina dimo, ka hlobaka mabelš eyina
 dimo, A ka šupa kamoka ba re tano a fe
 a kitima a hlakana le banna ba matsima
 bare - moduwa-duwa e kapho, are ke modu-
 wa-duwa ke kwa lebokwane, ke tšš tšea
 theledi yaka, theledi yaka šupa baai, nke
 le šupa ka yona le ka hwa, ba re ya
 hwa rane tano are yona dimo bare ya
 hlobaka mabelš to ruta ya se rote are
 eyina dimo, to nyela ya se nyela are yona

651 134/83 22

dimo, ra hlokoza le tsatsi eyina, tamme be nlo
 re supa re, a ba supa ba hwa bare tona
 ke re a feta a kitima a hakanai le dilata
 labo tse dinthi tsa matsima tsa ditedu tse
 aitsweng, tse re moduna-olawa o kwapho
 are: ke moduna-olawa ke kwa lebekwane
 dimo ke tsa tsea theledi yaka supa baloi
 dimo, nka to supa kayona o ka hwa di
 bare to ruta ra serute are xena dimo, ba
 re ra hlokoza letšatsi, are eyina dimo ko yea
 ka seyele, e) yina dimo ko ruta ke ra se
 rute e yina dimo, ota ba nke ore supa
 re, a ba supa, ba hwa bare tona-tono
 aowa ke tola theledi yea ya ratwe e
 -la to se nenyana, a namer a tseha tse

Basimanya ba ya to disa
Basemanyane

ke nna thathape, o mangula a re kenna
 thathape-letla-la ta mohlola-pula. to sena
 pula, batho bo o meletse ka tanong, le wa
 tobayana e swile, basimanya ba bare to
 pihla to disa ba retolle oitsika ba di tse
 ka nthaxa, xore wa to bitša pula a ke
 lerela la ta mohlola-pula, tamme
 pula ya boya yere: di di nama yar

nu ya tšiša metobe kamoka ya tšiša metla
 pe kamoka ya ya to ya nwa metobeng,
 kōale tšāre xoba diinwa, o la omongwe
 mošimanya are ke thathape ke ya thapšā
 metobana yela ya swa kamoka ba ktona
 diktomo wa ya tae, to sasa ba bukšā mo
 we o tšāa moktabana ka tōba mongwe yela
 o tšāa ka tōba, tomme wa ile dišā re
 ba fihla to dišā, ba rešā dišā ba di
 išā ka nthata. are ke lona tela-lela la
 ta mohlōla pula, tomme pula ya buya
 yare tlopo-tlopo, tomme ke xala metobana
 na e re twaa! diktoma tšā boya tšā tla
 tšā nwa, byate omongwe yole are nwa
 ke thathape monna o mongwe e bane o
 wa tšetšē, manna o uwe a fihla a botšā
 kōšā are htwetšē. di diwato ke bašima-
 xana wa a se o dilone.

651

K34/83

2

~~na ya tlatsa merobe kemetu ya tse ma~~

xomme xosasa ba tšwa ba šimanyana
 yola le yena monna a tšwa le kotoši ton
 ba yo bayo lala ba šimanyana, xomme ba
 dikele ka se hlare xome ba bone se sedi
 wato ke ba šimanyane, xomme ba retolla
 oitsiba wa diša ka nthato, a mangwe a thoma
 are ke lona lala-la-pula-mohlala-pula
 ya buya ya na, ya tlatsa thole, byats'e ba
 phutha diklana ba diša tonwa le bona
 ba nwa, monna yola le kotoši le bona ba
 a hlamiša melomo ba nwa, xomme yola
~~a mangwe a retolla setsiba are, ke nwa~~
 thathape merubana yola ya sub kamak
 a, byats'e ba kora diklana ba ya are
 xomme xosasa re bare re ya kutela le
 kotoši ya tana, yare mponšeng ntwele
 re be le edira nabane, a mangwe are
 ke nna la xa mohlala-pula, mangwe are
 ke nna thathape, bana bale le basimanya
 -ba ba kopolane kurung, basima ongwile
 are ke lala mohlala-pula, pula namo
 ya buya ya na, xomme botha bale ba
 nwa, ba tlatsa le mets'ata, xomme a
 ngwe a thoma are ke nna thape ke ya

651 K34/83 25

thathapis'a. xomme yola wa to nesa pula
 ka ma fa lesame la dikomo, yola a re
 ke thathape ka moripa thamo ka sepe
 re bame o mo lo i.

Lesotana le ya botweng

Xo be to na le lesotana le e ya botweng
 bya le bro xe le sepele la swara ke thala le se
 pe to se baka se se tete fa bona monna a hlalo
 ke ka Hšemong ka Hšemong ke be xo na le mebile
 o merara. Xomme le sotana la kxapela la re a ko
 nthuse ke swerwe ke thala, xomme manna are
 e kra wa boraro, o lese wa mathame le wa
 babedi, wa babedi o na le dikenywa tše a
 ktolo, wa ~~boraro~~ e le tše di nyane, byale lese
 xana la bona wa babedi o na le dikenywa tše
 dikoto ~~la a kra ta feta wa boraro~~, xomme
 a feta a sepele, te a le mo tseleng a ya
 xo ethona, xomme a fapota pata a e th
 ma, byale a tloxa a sepele te a le mo pa
 teng, a kwa lentšwe le re masepana nte
 te ke ya le wena botweng, xomme manna
 yola a makala, xe a lebela la boraro, a ba
 na lerole le thunya a ema a lebela ka ta
 re xa lerole a bona masepa a phekoloto, a
 .xe.

651

K34/83

26

masepana ntete ke ya le wena botweng, tomme
 a tshwara masepana ake a efa molete
 a khupetsō a beya lefsika todimo, a floxa
 a sepela, a no fela a mi setše morata are
 masepana ntete ke ya le wena botweng, a
 tshwara masepana ake a pikila-pikalla ka
 le koto e ta setša kakala, tomme o yo fika
 krorong ya banna, te a feta a lotša le ona
 a lotša, ba mmotšiša bare o no mang yo
 re sa moreto, are aowa ke noši. ~~Byatše~~
 te a tsepa ka le sōro akarae, a kokotša
 le ona a kokotša, a lothša le ona: a lothš
 a, ba mmotšiša ba re o na le mang, a
 re aowa ke noši, ba re to yēna bare ma-
 ntswe ntane ke e mabedi, a re aowa le
 tee fela ta ke na motho, ba mo fa metsa
 a hlapa, te a hlapa twa tswela tetsotwa
 -na la masepana. ba mo fa diyo a ngwa
 thate lōna la ngwatho. ka morate toba
 fetsa diyo ba mo koka. a laela banna
 krorong le lōna la laela kōša: Theledike
 theledike, ke balaitwe ke tala, ke la etšwe
 xore ke kxe mmilo wa boraro, byale nna
 ka kxa wa bobedi, theledike-theledike,
 tomme a sepela sebakanyana, ~~te a~~
 hlakana le phōfōlō e bitšwato tope, ~~ta~~
tomme, yamo metsa.

651

K34/83

27

Lexokobu le Tola

ka tsatsi le lengwe Lexokobu le be le a ta
 ntlo, byale lare xo Tola lare e tla o'kratise mo-
 xwera. Tola ya tana ya re nna ke xo e kepela
 melete yaka Lexokobu la re to lokile. Lexokobu
 la a ta ntlo la e fetsa, Tola yona ke tana e tha-
 ma xo e pa molete, Lexokobu la ema monye-
 -ko wa ntlo, ta bitša pula lare pula a e thib-
 e modupe, tomme Tola yare futo-futo maru phata-
 -lala, pula ya tla ya hatliša melete yea, tomme
 e Tola ya tšwa ka tare ta melete ya ema
 moyako wa Lexokobu. Tola yare Lexokobu a
 ko mpulete ke kxahwa ke meetse ke ya le
 hantse, tomme Lexokobu la bula, Tola ya tšena
 tomme yare to kwa e tute ditswe ke molla
 yare to sasa re tla tsata re xo thiba mola
 mososong, Lexokobu la re to lokile, byale tse-
 sa Lexokobu la re to Tola la re. kxavee re
 moxwera, Tola ya re to Lexokoba, a ke e
 nka sehle ke tšwenywa ke wena nna ke xo
 e kepela molete waka. Lexokobu la sepele
 la fihla la kta byang la tla la thibela moso-
 la ema moyako wa ntlo, la e pula a e thi-
 be modupe, Tola yare futo-futo maru
 phatlalala, pula ya na ya hatliša melete

651

28

ya, Tola ya tlata ya fihla ya ema moyako
 a wa Letokoba ya re a ko mputele ke ktangano
 'ke meetse ke ya le nana, Letokoba la e bule
 -la Tola ya tsena ya re e sa nthse molong z
 xare tutsa, ke e thoma kote to sasa re
 xo thiba lešoba lela Letokoba la e tšwara
 la e ktama la e wisetsa molong. (mafelo)

ktasi

E se e le ktasi e lwala byare tona le ngaka
 ka mo nokeng, ka tare ka bodibeng, byale be
 re ko nyaketa banna ba to xo bitša nga
 ka kwa bodibeng, tomme ba nthsa diktalabi
 tša tlata, tša ya xona mouwe bodibeng tša
 fihla, tša fihla tšare - (kosa) - ke bitša ngaka
 Tema-tema, ktasi ya lwala Tema-tema, e iw
 ala byang Tema-tema, e lwala kuudu Te
 ma-tema, o nkatšwa nana Tema-tema, o
 le ka se thšabe Tema-tema, o ra thšaba
 byang Tema-tema, o motho are hwele
 Tema-tema, re bitša ngaka Tema-tema
 ktasi ya lwala Tema-tema, o e lwala
 byang Tema-tema, o e lwala kuudu
 Tema-tema, o nkatšwa mokwi Tema-tema
 ma, o le ka se thšabe Tema-tema, o re
 thšaba byare Tema-tema, o motho are

651

K34/83

29

hweea Tema-tema, tomme ye nthša dinaka
 yare te e tlile nthša matetla, tomme ba
 thšaba ba fihla tae, ba fihla ba botšā
 krošī ba re dipadile, ba nthša maso tan
 -a, ba tloka ba ya xona mowe sedibeng
 ba fihla bare hkošā re bitša ngaaka Tema-te-
 ma krošī ya lwala Tema-tema, e lwala byang
 Tema-tema, e lwala kudu Tema-tema, o
 nka tšwa mokwi Tema-tema, o le ka se thšā
 -abe Tema-tema, ra thšaba byang Tema-tema
 -a, o motho a re hweela Tema-tema. tomme
 ya tswetsa kōxo le dinaka, ba katolata, bare
 re bitša ngaaka Tema-tema, krošī ya
 lwala Tema-tema, e lwala byang Tema-tema
 e lwala kudu Tema-tema, o nka tšwa
 mokwi Tema-tema, o le ka se thšābe
 Tema-tema, o ra thšaba byane Tema-tema
 o motho a re hweela Tema-tema, tomme
 yare te e tšwe ditše matetla, ba thšā
 -ba ba ya tae, re ba fihla tae; Anthe
 kwa tae xo fodišwa dinaka krošī e hyaka
 to hwa, tomme ba romela basimanyana
 ba ya xona sedibeng, ba fihla bare re
 bitša ngaaka Tema-tema, krošī ya lwala
 Tema-tema, o nka tšwa mono Tema-tema
 o le ka sethšabe Tema-tema, o ra thšābe

651

K34/83 · 30

boyang Tena-tema, o metha are hweola Tena-
 -tema, tomme ya tšwa, yare re e tšwets'e ka
 ntle, ngaka ya tona e phadima xo kwa, ya
 tlata ba ya le yona tae ba fihla tae, ba
 e isa krosing ya tšena ka ntlong kano e
 dutšing. tomme ya alafa krosi e we, krosi
 ya fola, tomme ya hlabeta ngaka kromo
 ba diya mokete a mofa, ngaka ye e pe
 e ja le ba kwi e tšwato le bana sedibeng,
 tomme ba tšea maratopo a kromo ya to
 kolawa ba a isa ka le tšateng, ba epeba ta
 re ta e lešata. Ngaka ya tšea thupa ya bethi
 a tona mda ba e petšexa, kwa tšwa tšona
 kromo, tomme ngaka ya tlata le bona
 kašimanya bale ba to ye e bitša, ba e isa
 nokeng ma e duata tona, tomme ba fihla
 xa e mpoša ka tare ta sediba, mašima
 -ngane bale ba boya, ba fihla tae, ba ba
 krosi bare, re e fihlišitse ta bolse khatla

Banenyana ba ya ite ktonyeng
 le

E banenyana ba ite ktonyeng, bare to fetša
 xo topelela ba re a re sobaneng, ba sola
 -bana kamoka, tomme ba hwets'a nama-pola
 lwane a nonne, ba thoma ba mmolaya, tomme

651

.K34/83 31

ba moja ke ba moja, bare ba fa mpya
 marapo, mpa xa se ke ja, tomme ba hloka
 mpyana ya tsama e lia e re: ~~haka~~ mapolokwane
 ane, mmapolokwane e tla re sobaneng ba re bone
 manone mmapolokwane manone ke sektwa ba
 bobile mong waka, tomme banenyana bare
 re ya e botha ja no ba sala nthato, yare
 te ba fihla tae te ba lebile motse ya
 thoma to lia, ~~haka~~ mmapolokwane-mmapolok-
 kwane oa bobile mong waka mapolokwane
 bare tla re sobaneng, re bone manone, ma-
 none ke sektwa, tomme ba tae bare nke
 le theeletšeng mpya ye, e reng, ke te
 ba e bontšha ba re wena mpya o reng
 ya re basetšana ba ba bobile mong
 waka, ba thobile ka rove a re sobaneng
 re bone manone, manone ke sektwa, ke
 ke ba bitša banenyana bale, tomme ba ke
 bontšha bare mmapolokwane o kae, ba
 ne inolele, ke te le bona ba ba
 bolaya. (mafelo)

mosadi a wala aye ke nyaka sebete sa tau

re te nka ya sebete sa tau nka
 fola, monna a hloka aya ditau a tlu

651 K34/83 32

.ta maano tseleng a apara letlalo' la tau
 a sila lesoku tore a le hlats'e nke le mohlā
 a namile a fihla mo ditauung, a re te a
 fihlile ditauung, ditauunyana tše dinyenyana
 tsare tau e ke tau mang, tau marivi nka
 motho, bare nke fofe moape' re bone te le
 yona e tla tseia tša fofa le yona ya fofa
 bare nke e hlats'e mabyana, tau tseia
 tša hlats'a le yona ya hlats'a lesoku lela
 namile to sasa di swile diya to di sa ya
 ha ya sala le mokhalabe tae, tše dinyenya
 -ne tša thswa tša boya, tša thoma to ope
 la tsare, tau e ke tau mang, tau marivi
 nka motho, bare nke e fofe moape' re bone
 te le yona e ka fofa, tsare nke e hlats'e
 mabyana re bone te le yona e tla hlats'a
 ke te to sasa tše dinyenyana elire tau
 ye a re yong le yona sokeng, tše diktau
 tša tana tša re yo o sala a lethe moko
 -labe yo, boya le te di tloto diya sokeng
 di mo tloteia, ke a sala a nts'a mphaka
 a te betla tau yera, a nama a nts'a ce
 bete a sepeja, ka to bone tše la tše dinye
 -nyane di thswa di boya te di fihla tae tša
 hwets'a mokhalabe yad a setse a hwile, tomme
 ke te di xolets'a bo mmats'ona sokeng,

651

K34/88 33

tomme tsare to ba mma tsana ke ktale re
 le batsa re re Tau ye ke Tau mang lena leta
 na. ke se namile dire ra phalala di: human
 noka e hloke, tsa ba tsa hlobota tsa boe'
 -la nthato dinxamile, mouna yola yeha a
 e tsepelisa a fihla a fa masadi watawe
 bebete, tammit a fola. (Grafelo)

Banenyana ba ya Kxonyeng

E be e le banenyana ba ya Kxonyeng
 ba topelela. Ngwanenyana kxosi o ba a na
 re mpya. Banenyana ba rila xe ba boya
 ba na ma ba re xe ba khutsa
 ba re a re sobaneng. re bane xore
 xo nonne mang. Ba re xo nonne
 sekwa. Ba mo soba ba ba mmolaya
 a na ma a hwa. Banenyana ba
 Sepela: Ba re xe ba Sepela mpya
 ya tamma e opela e re: huu huu^{huu} le le
 banyana ba le ba re a re sobaneng:
 ba re na xo nonne mang bare xo
 nonne sekwa! Sekwa Sa bo Kxosi.
 Banenyana ba bolaya mpya yela mpya
 ya tsoxa. Ya ba latela entse e opela.

651 7 134/83 34

Košana ya yona. Ba rite xe ba fihla
xae. Ba re: Sekxwa o kae? Ba re a rite
o ya xa kokwaxe mpya ya thoma yare:

Huu-Huu-huu le le banyana ba le
ba re a re sobaneng ba re na xo
nonne mang nyakudi nyakudi xo nonne
sekxwa nyakudi nyakudi Sekxwa sa bo
kxosi nyakudi nyakudi. Ba ho ba na ma
ba re theletsang mpya xo re e reng?

mpya ya thoma yare!-Huu huu huu le le
banyana ba-le ba re a re sobaneng
nyakudi nyakudi Ba re xo nonne mang
nyakudi nyakudi xo nonne Sekxwa
nyakudi nyakudi Sekxwa sa bo Kxosi
nyakudi nyakudi.

Xwa na ma xwa bolawa
banenyana ba le ya ba sa mosela
wa seripa.

651

35

Tšelane le ~~letšimo~~ ^{letšimo} R34/83

E be e le ngwananyana leina la xaxe e le Tšelane. A Hoxa a ya dithehlang a timela a xakwa ke xa xabo. A dula ka xare xa molete. Tšatši le lengwe a tšwa ka moloteng a ya xoja ditheh-thobe. Letšimo la mmona la mo kitimiša a tšena ka moloteng. Tšatši le lengwe letšimo la epa molete wa Tšelane. La na ma la mo xawelela Tšelane a re xe a re a tšabela moloteng wa xaxe a hwetša letšimo le o epile letšimo la na ma la mo swara la moiša xa xabo. La fihla xae la tšša mmaxe xa re a šale a mo kota a mo xipe malala. A mo apeye. Ba na ma ba mo roma xa yo kxa meetse. Tšelane a theeletša monyako. A na ma a ya xo kxa meetse a fihla a fa letšimo meetse. La na ma la Sepela Mokekolo a thoma a re: Tšelane a ke xo kote. Tšelane a re: Xape xaxešo re thoma ko dikekolo. A kota mokekolo a mo xipe malala a mo apea. Tšelane a tšea dikoba tšša mokekolo a di opara. A Hola ka mošidi. A yapara dikatana a loxa lexaxwana la mokekolo. La fihla letšimo la re:

651

K34/83

36

mma nama yela e botšwitše na? Tšelane
 a re: E ngwanaka Letšimo la fihla la ja
 mmaxe. La na ma la boela moraxo la
 re ke sa yo tsoma mma. Tšelane a re:
 Sepela ngwanaka. Tšelane a šala a hlapa.
 A tšea maropa wa matšimo. A sepela a
 hisela naka a thoma ko letša maropa a

A tšimo a ja mmaxe a re ke
 Tšelane a re ke Tšelane a Tšela morwa
 modiša a re ke tšela a re ke Tšelane
 a Tšela morwa modiša. ke

Letšimo la vaxa le kitima le re: Mma
 nka ja mma nna. Letšimo la fihla makeng
 la re: Sexwaxwana; Sexwaxwana khapa
 meetse ke fete Sexwaxwa sa re a Ha mphu
 eng? A ke Ha xa fa thitelo thitelo ke Ha
 Hithenyang ka yona a re a Ha titelo fase
 Sexwaxwa sa xana. Letšimo la iphaša
 la tšena ka meetse. La na ma la hwa
 Tšelane a fihla xae ba dira makete
 wa moxolo ya ba sa mosela wa seripa

651 34 83 37

Mosadi le noxa

E be e le mosadi ~~lema la xaxe~~ a ng le monna wa
 xaxe. Tšatši le lengwe a bolaya monna wa
 xaxe leina la xaxe e be e le Malesela. A ye
 xoba a mmolaya a some ngwana wa
 xaxe xo leta dinonyane. Ngwana wo o
 be a He a ye xe a ya xo leta dinonyane
 mmaxe. a Hatše sekohelo maxobê a
 melatša a re: ~~xaxe kowa mašemong~~
 xo na le Hala. Mosadi wo a laela
 ngwana wa. Xaxe xore a se ke a
 Hšaba xe ~~noxa~~ e eha xo yena,
 ka xobane ~~noxa~~ ye ke Malesela.

Xosasa ngwanenyana a Hoxa, a ya
 mašemong a xema xodimo xa
 sethubi a re: Swia swia dinonyane!
 Noxa yela ba rexo ke Malesela ya
 tšwela ya fihla ya tatetša
 ngwanenyana molala. Ya tsehlša
 hlōd ka xaxe xa sekohelo ya ja
 melatša yela. Thapama rangwane
 wa ngwanenyana a mmotšiša a re? Na
 o reng o otile? Ngwanenyana a re
 aowa. Xosasa le xona a mmotšiša
 a ba a mmotša ka xore o be a

651

K34/83 38

a sa je selo. A re nna ke tswenya
 ke noxa koa mašēmong ke nore xe
 ke letile e tšwete e je maxōbē a ke
 Hilexo naō. Rangwane yaxe a re xo
 lokile. Xosasa xo xongwe ngwanenyana
 a ya a fihla, rangwane ya xe le yena
 o be a khutile. Ngwanenyana o rite xe
 a thoma xore. Swia: Swia: dinonyane.
 Nōxa yela ya tšweta. Rangwane wa
 ngwanenyana a e rita molala ka
 selēpē. Rangwane wa ngwanenyana a re
 xo fihla xae thapama a re xo mmake
 ngwanenyana! Ngwana wo ke nyaka xo mo
 roma mmaxe a re le xona xo lokile.
 Xosasa a roma ngwanenyana Mosudi
 a ya xo lela dinonyane. A fihla thšēmong
 a re! Swia! Swia! xwa se He selo.
 A thoma a re! Etse bomalesela le
 bona ba He ba Kxanye. A sepela
 a ya mo noxa e be e dula xona. O
 rite xe a fihla a hwetša ntši e tala. A
 re hee ntši e tala ereng monyakong
 wa Malesela. A re xe a re ke ya bula
 a hwetša noxa e hwile. A thšolla
 maxōbē a le a thoma xolla. A na ma

651

K34/83

39

a ya xae. O rile xe a fihla xae a re ke
ya lwala. Rangwane wa ngwanenyana a re
o lwatšwa ke yona nōxa yela ya xaxo.
Sa mosela wa seripa.

Malose a Morena

E be e le Monna le mosadi ba na le
ngwana wa ngwanenyana. ~~Ngwana~~ wo a
na ma a re ke ya lwala. Bommaxe
ba Hoxa ba ya Mašemong. Ba rile xoba
ba Hoxa ngwanenyana wola wa xore
ke ya lwala a šala a rita. A yapea
tingi ya boxoko. A Hoxa a lšea makhura
a sedibelo. A fihla šokeng a thoma xo
špela košana ya xo bitsa Malose a merena.
Malose a Morena wo e be e le pitsi. A
thoma a re!

Pitsi wee! Malose a Morena. Phamphang
ke di pharola pitsing! Phamphang ke di
pharola pitsing. ~~P~~

Pitsi ya na ma ya tšwela ya ja a
e dia mathiti a e Hošša ka makhura le
letsoku. A na ma a ya xae a fihla a
Hōla ka mošidi a khupa marapo. A dira

601

34 83

40

mehlaaxare e ruruxile. Bammaxe ba boya
mašemong ba re o hlwile byang? ~~AA~~ re xo
sa swana. Xosasa xe ba ya Mašemong a
Moxa a ya pitsing. O rile xo apea a
sepela. Monna wa mongwe a mmona.

A fihla a hoelēša a re!
Pitsi wee! Malose a ~~Malose~~ ^{Morena!}

Phamphang ke di pharola pitsing!

Phamphang ke di pharola pitsing!
Monna wo e be e le ~~moxwera~~ wa Papaxe
ngwanenyana wo. Ngwanenyana a ya xae.
A fihla a yobala. Thapama xe bo mmaxe
ba boya mašemong bare o hlwile byang?
A re momohla xona xa ke sa bolela ke
ruruxile le mehlaaxare. Bona ba na ma
ba thsepa taba ya ngwana wa bona.
Monna wola wa xo mmona a bona
papaxe a re! Dumela monkane a re
dumela. A re na le phela byang, a re
je sa phela re lwalelwa ke ngwana.
Monna wola a sēxa. Papaxe ngwanenyana
wola a re o reng o sēxa o bona
ngwanaka a lwala. Monna wola a re
xo moxweraxe xosasa o He ontimise
o lta bona. Papaxe ngwanenyana wola

K 34/83 E Rampola.

bl. 1-41
81*

651 | K34/83 4

a dumela Eng. Xosasa xe xo iwa
mašemong a na ma a ya xo
mo xweraxe. Ngwanenyana yena a šala
a apea. A ya xo fa pitsi papaxe a mmōna
ngwanenyana a fihla. A re:

Pitsi wée: Malose a Morena!

Phamphang ke di pharola pitsing!

Phamphang ke di pharola pitsing!

Ngwanenyana a re xo tfa pitsi dijo a ya xae.

Papaxe a Hoxa ka sefepe a dira byale ka
Morwedi wa xaxe are!

Pitsi wée: Malose a Morena!

Phamphang ke di pharola pitsing!

Phamphang ke di pharola pitsing!

Ya tšwela Pitsi a e bolaya. Xosasa xe
xo iwa mašemong; ngwanenyana a šala

a apea a re o ya xo fa pitsi Malose a
Morena. A hoelēša a re pitsi wée: Malose

a Morena! Phamphang ke di pharola pitsing!

Phamphang ke di pharola pitsing.

Xwa se tte selo. A na ma a ya a hwetša

pitsi e hwile. A lla. A lahla maxôbe a fihla

xae a robala a khupa marapo. Thapama

xe xo bāiwa mašemong ba re o jwang? A re

ke xona ke llwala. Papaxe a mmetha ka feisi

mohlaxare xwa tšwa marapo. bofelo.

S 651 (3)

K 34/83.
Book 2*
P 42-81*

TEACHER. EZEKIEL RAMPOLA .
BOLOMON MASABA
TRIBAL SCHOOL
Private Bag .
PIETERSBURG.

651(3)

P. 42-81*

Book 2.

651(3) □

42

Dinonwane tša Sesotho

K34/83

Bananyana ba ya dithwetlweng.

Ka tšatsi le le ngwe bananyana ba ya dithwetlweng ba na le ntle nkhwekhwane. ba ya kxole le xae. Ba ya ka šokeng la xo šša. ba bobelêla ne letšatsi ka šokeng. Ba ye ba sa le kxole ba bona ntlo ye kxole c thuka mabone. ba tsena ka xare re bu hwetsša makōne, tafōla, dithulo, le yaka. ba olula dithulong ba ya ioka ka xare. Nkhwekhwane yena a xa na xo tsena ka xare. Bona ba be ba sa tsebe xobane ntlo ye ne ya tau. Xe bare ba sa duše ha ntlong, ba kwat Nkhwekhwane a o pela a re. Moxolongane Malesele thšwela ntle. tle o kwe dilo diri nti mošate ntlo kxole ya mošate. Bananyana bale sa tšwa kamoka ba sa ba nkhwekhwane ka dinala. lau ya fihla ya ja b Bananyana bale kamoka. Nkhwekhwane yena a pōlōxa u ya xa e ya ba mosela wa se ripa.

Mašilo Le Mašilwane

Ka tšatsi le le ngwe Mašilo Le Mašilwane ba hloxa ya xo isoma. Ba hwetsša ditšela tše pedi e ngwe e ena le mohala wa dikxomo e ngwe e na le mohala wa dimpya. Mašilo yena a re ke tše ya ha tsela ya dimpya, Mašilwane yena a re yena tše ya ka ya dikxomo. O mong^we le omongwe i

651

K34/83

43

a tše ya ka tsela ya xa xwe. Mašilwane a hwetša
 dipitšša tše dintšši. A khurumula ka pitseng e
 nye nyane a hwetše thôka. A khurumula ka
 pitseng e kxolo a hwetša mokekelele wa mēno
 a matelélé a šila le soka. Mokekolo a tšwa ka piše
 ng a le le kisa Mašilwana. Mašilwana a namela
 sehlaire a o pela a re! Thšeya ya motheo thšeya ya
 mpya mašabela ditlou dingwe di jela mexopong
 dimpya tšša fihla Mokekolo a di ~~betšya~~ bolaya
 ka moka. A o ba a ~~tema~~ le sehlaire. Mašilwana a
 namela se se ngwe ~~xape~~. Mokekolo a fihla a rema
 se hlaire ka leina le le telele. Mašilwana ye na a
 o pela a re! Thšeya motheo thšeya mpya ya
 mašabela ditlou, dingwe di jela mexopong. Byale
 xwa tšwela mpya ya mašabela ditlou. Yona
 ya bolaya Mokekolo. Mašilwana a foloxa sehlaire
 a thšeya sēlēpé a tema leina la Mokekolo.
 Xwa tšwa dikxomo tše dintšši. Mafelelong xwa kxomo
 ye ~~phaswana~~. Mašilwana a ditšeya a di iša xae
 xe a le tšeleng a hlakana le Mašilo. A motšiša xoxe
 na dikxomo tše di ntšši tše o di tšeri ka e. Le xoxe
 na kxomo ye ye botse ye ^{Thamaxana} ~~phaswana~~ o itšeri ka e.
 Mašilwana a mmotšša ka mo a sepelšeng ka xona
 le ka mo a hweditšeng dikxomo ka xona. Mašilo
 a re re xo Mašilwana mpe kxomo ye ye ^{Thamaxana} ~~phaswana~~

651

K34/83 44

Mašilwana a xana, a re nka xofa diKxomo
tše kamoka. Eupya ye ye phoswana nka se be
ka xofa yona. Ba fihla sedibeng se se tala sa xo
iša fase. Mašilo a re xo Mašilwana a renwe meek
Mašilwana xe xo Mašilwana ntsware ka ~~di~~ ^{to} ~~ma~~ ~~o~~ ~~o~~ ~~o~~
nwe. Xe ke re: Bu! Bu! Bu! Bu! O ntsware ka ~~di~~ ~~ma~~ ~~o~~ ~~o~~ ~~o~~
o nkxo xete ntle. Mašilo a nwa. Mašilwana a dira
byale ka xe. Mašilo a mola etseng ka xoxona.
Xwa ha xwa nwa Mašilwana. A nwa xe a re: Bu!
Bu! Bu! Bu! a mo Kxarametsša ka moheng. Mašilo
a tšeya diKxomo tšela a di iša xae ke a fihla
xae ba mmutsiša xore na Mašilwana o ka eiyena
a re o ile xa kokwaxe. Mašilwana yena a
hwetsša diphōōfōlō tša meputa huta ka sedibeng
thša dula nae se baka se se telele. Katsiša tši le
le na we tša bitsša pitsō e Kxolo ya xo re ra xore
na ngwana wo wa batho ota iša ke mang xae.
~~Ha~~ Thlwore yona ya re! xe a ka se thšabe
nka mo iša xae. A botšiša Mašilwana? A re
na o ka se thšabe na? Mašilwana a re a o wa.
ya re xa yena! E me lela. A e me lela. ya mo rara
xo hle ya šadišša hloxo. ya thšela nae ka ntle ya
re xo yena o tse ba tšela ya xo ya xa xena
na? A re ke a e tse ba. A e ma a sepela ka
yona e mora rile xo hle. E ša dišitšē hloxo xore!

a bone mo a ya xo xo na. A re xe a fihla
 metseng a thoma xo opêla a re; Thlwaye
 ye šo ntho talle ke la pile. E mo xoxo dipo. E mo xoxo
 dipo dipo dipo. ^{Masilo e šo molotsana.} ~~Ke dipo luyetse~~ ~~Tha matama.~~ E mo xoxo
 dipo. E mo xoxo dipo dipo dipo. A^m pala yela Thama xa
 na. E mo xoxo dipo E mo xoxo dipo dipo dipo. Ba tho
 ba motse ba makhala ze ba bona Masilwana a tse
 le phoofolô ya xo makatsa. Bakxotsa xe ba ba ~~bona~~
 bona phoofolô ya xo phadima. ba e lebelela ba
 bona Motho ka fare ka yona a o pela ko ša.
 A fihla ka xae a hwetsa mmaxwe. A ba bo-
 tša xore ba ale re xoxo. Bate ledu a la. Noxa ya ya
 yolexa xodimo xa xa xwe. Ya tlala ke xoxo. Ba tliša
 mafsi xore noxa e a nweya a nwa. Ya nama ya
 boêla nokena Masilwana a dula sebaka ka ri-
 ntlong a sa bonwe ke motho. Xobane o be a o tše
 kudu. A laêla papaxe xore ba moxamele kxomo
 e Thama xana. Masilo a moxamela yona. Xobane
 Masilo obe a se sa lesa xo ya xodiša. Masilwana o
 be a dula le papaxwe ka ntlong. A dula se baka
 se se tšelele. A ba a nona. Ka tsatsi le lengwe
 ba bitsa pitsa e kxob. ~~Xobane~~ ba xwa binwa ke dinako
 banna ba sweri marumo je di tšoka. ba botsa
 Masilo xore a se ke a ya xodiša. yena ka xo se
 rate xodula xae a re o ya xodiša ba moxane

651

K 34/83

46

tša. Xware mosexare Mašilwana a tšwa ka ntlong a e pere le tata la Tau. Mmaxwe a bile a modirile tlopo. A bile a padima byale ka letsatš. Mašilo xe a bona Mašilwana a thoma xo thšoxa le xo makala. A re xo bona xore ba nna batlile xo mmolaya a thšaba. A ba šia ka moka ya ba xo timelela xa xwe.

yci ba masela wa seripa
||

Mokekolo le Lesoxana.

Ykxale xo be xona le Mokekolo a na le Lesoxana le le botse. O be a sa rate xe a tšea mosadi. Byale banenyana ba be ba rata xe a ka ba tšea. Ka le tsatši le le ngue xwatta banenyana ba xe la ka. ba fihla ka xae ba hwetsä Mokekolo le soxana le sa ile xodiša. A ba iša ka ntlong le di thoto tsä bona. Le soxana xe le boa mathapama. Mmaxwe a fihla a molša a re bo moxatsä xo batlile. Lesoxana la ya ka ntlong la ba hwetsä. A ba dumeldiša a nama a dula le bona. Mmaxwe yena o be a a peile dikxobe. Ka pilsä e kxod xore he ba je ba kxore. Mokekolo a re xe a e peile a tšele le hlare ka dikxobeng xore ba tle ba je dikxobe ba he ba bipelwe. Tsa re xo butša a di iša ka ntlong xore ba di je ba di

Book 2.

651 | K34/83

47

ja. Bošexo boo xabaka balala ba robetsē. ba letšē ba
 bipetšē ke di kxobe. ba bangwe ba rata, ba bangwe
 Thlatšā, ba bangwe ba phsinya. ya re ka masa.
 Mokekolo a tsoxa a hwetšā tsa sa robetsē. Adula
 monyako. A o pela a re! pedi pe petla! pedi pepe
 ha ke re na o letšē kae ngwana. Lesoxana la re!
 Ke te tšē he sa borobale mayeye! A re meroto
 e letšē ele meroto roto, ma Thlatšā ele ma Thlatšā
 Thlatšā, di phsinya ele di phsinya phsinyo. Mmaxe
 a re a ba fete ba tšwe ba tšwa ba nyamile
 ba ya xae ba nyamile. Xwa tla ba xa Mokopane
 le bona ba patela ba boyela xae ba nyami
 le. Xwa tla ba xa Masheane. Bona ba tla ba
 sweri mafaxo ya bona balala bajile yona. Ma
 ntšiboa xwa tla la xo se xo direxi selo. ba tsoxa ba
 Thabile. Mokekolo a re ka masa. A ya monyako
 wa ntlo a dula xona. A o pela a re! pedi
 pe pe tla! pedi pe tla! ke re na o tšē kae ngwa
 na ka. Lesoxana la re! Ke letšē ke bo robetsē
 ke letšē le basadi ba pala. Mmaxwe a re ke
 re! pedi pepe tla! pedi pepe tla ke re na o letšē
 kae ngwana! Lesoxana la re ke letšē le
 basadi ba ka. Mokekolo a hwaxona niola.
 ya ba mosela wa seripa.

651

K34/83 48

Ngwananyana Le Setloxa

Ka tsutši le le ngwe ngwananyana a ya ma-
 šemong xo leta mabêlé. ka xa re xa tše thšemo
 xor be xona le setula. kwa xadimo xa setula xo
 be xo duka ngwananyana. ka tsutši le le ngwe ile
 xe ngwananyana a dutše xo dimo xa setula.
 A bona setloxa se e tla xoyena. Sa finla xo
 yena sa mmotšiša xore na bo mmaxo. ba
 ile kae? Ngwananyana a mmotšū xore ba ile
 yema molêbo. Sa mmotšiša xore bo papaxwe ba
 ile kae? Ngwananyana a re bo papa ba ile diša
 ngopê. Setloxa sa re xo ngwananyana foloxa hle
 ke xo botšê. Nna le Ha ntša. Setloxa sa re, Na
 nna ke mo ja batho na? Ngwananyana a re, Ma
 boy a o we ke ya eng? Ke ya fokxonyamba-
 nna! fokxonya ntse re xobone? Setloxa sa re!
 se u! sethi! seu! sethi! seu! sethi! seu! sethi! setloxa sa
 nama sa sepela. ka tsutši le le ngwe sa bo ya. Saya
 xo ngwananyana. Sa re xo yena bo mmaxo ba
 gile kae? Ngwananyana a re bo mma ba ile yema
 molebo. Sa mmotšiša xore bo papaxwe ba ile kae?
 Ngwananyana a re ba ile diša ngopê. Setloxa sa
 re xo ngwananyana, foloxa ntšihle ke xo botšê.
 Ngwananyana a re, Nna le ho ntja. Setloxa sa
 se na ke mo ja batho na? Ngwananyana a re
 na bna boy a a we ke ya eng? setloxa sa re ke

651

K34/83 49

ya fokxonyana banna. Ngwananyana a re fokxonyana
 nya nse re xo bone? Sêthoxa sa re. Seu! Sethi! seu
 sethi! seu! sethi! seu! sethi! Katsätsi le lengwa. bopa
 paxwe ba bona ngwananyana a o tile, ba mmotsisa
 xore o otiswa ke eng? ngwananyana u motšä xo
 re xo na le sêthoxa ka mothšemong. ba hlaba kxoko
 ba fa ngwananyana seropei sa kxoko. Ngwananyana
 aya lšemong, A bona sêthoxa sethoxa se eHa xo yena.
 Sa re bommaxo ba ile kae? ngwananyana a re bo
 mma ba ile remu moleba! sethoxa sa re xo yena?
 bo papaxo ba ile kae? ngwananyana a re bo papa
 ba ile duša ngope. sethoxa sa re xo ngwananyana
 foloxa hle re xo botšei? ngwananyana a re na o Ho ntja
 sethoxa sa re na ke moja batho na? ngwananyana a re
 a re na maboya a o we ke ya eng? sethoxa sa re ke
 ya fokxonyana banna. ngwananyana a re re fokxonyana
 kale re xo bone? seu! sethi! seu! sethi! seu! sethi! seu!
 sethi! ngwananyana a re xo sethoxa ke Ha xo
 bolaya. Sa re xe se re ke ya xo moswara. Ngwana
 nyana a se swara sa re bom. Ngwananyana a se
 bolaya. A se tšeya a ya to se la hla ka
 uithapeng.

ya ba mosela wa seripa,
 II

651

50

Monna le dimpya. K34/83

Ka tša tši le le lengwe. Monna a hoxa a ya maêto
 le dimpya tša xaxwê a bona sekxeko sa sethoxa sa
 xomonna dimpya tše o se ke wa ha le tšona na
 xeng di ha hwa? Monna a re xo ena ke ha di hoxela
 xae? Ka tšatši le lengwe. Monna a di hoxela xae
 A di fa masebe ke se xong. A sepela a ya xo nwa
 byalwa? Sekxekolo sa fa dimpya ka le ngeteng dimpya tša
 txana xco ju tša re thoma xco epela tšare; Uhu!
 Uhu! Uhu! Monni waka a ya metseng ka šala ke ja
~~me~~ meroko meroko ya di thatha kxope, se šeu selle ke
 mang? selle ke ~~rankutu~~ monna waka Rankutu
 Uhu! uhu! uhu! ~~Monna~~ waka Rankutu. Monna a
 tieletša. A kwa nka mpya e ulla, A hoxa a kwa e
 ha. e re uhu! uhu! Monni waka ya ya metseng. Ka
 šala ke e ja meroko. Meroko ya di thatha kxope, se
 šeu se ~~lle~~ ke mang. Se lle ke Rankutu. Monna
 waka Rankutu. uhu! Monna a kitima. A fiha ~~ba~~
 mpya ya mmotša xore ^{ba} rankhutšweletša ka le nge
 leng, u ba botša xore dimpya difelwa ka se-
 xong. ke nna mongwa tšona Rankutu
 ya ba mosela wa seripa.

Book 2.

651

K 34/83 51

Kxoši le basadi ba yona.

Ka tsatsi le lengwe ~~ho~~ xošī ya tsōxa e sa le xo-
 sasa. ya ya xo tsōma. ~~ma~~ ~~yo~~ to. ya boya le wona
 mathama. ya fihla ya fa mosadi wa yona wo moxolo
 xo re a a piye mosadi a a xana. ya fa mosadi
 wa yona wa bobedi, mosadi a xana. A fa mokekolo
 mokehō a a piya maxotlo. A ba a tšela le ma-
 khura. Kxoši yona e be e ile xo tsona. Mokekolo a
 a lokela ka le Šapeong. Basadi ba yona ba šala ba
 ya kxoneng. E mong wa bona a re xo bona. Ke le be-
 tši le tšwa xa e. A bo yela xae a fihla a ja maxotlo
 a kxoši. Kxoši e rile xe e boya ya hwetsa mokekolo xae.
 A re xo yena? Hliša di kxaka ke je. Mokekolo a Hliša le
 Šapelo. a be a pele xa ~~kxoši~~ xore e je. Kxoši e rile xe
 e re ke bula le Šapelo ya hwetsa e le marapo feela.
 ya Homa xo botšiša mokekolo ya re? Koko di kxaka
 di jile ke mang. Mokekolo a re: xa ke tsebe. Kxoši ya
 la ela xore mokekolo xo re a loxe le šika xore
 o mongwe le o mongwe xore a tle a le namele. xore
 a tle a bone go a jileng di kxaka. Xosasa kxoši
 ya bitša batho ka moka xore ba ye nokeng ye
 tata ya xo šišu xore batle ba e tsebe, xore ba bo-
 ne wo a jileng di kxaka na xo wela ka xa re.
 Mosadi wo a jileng di kxaka tša kxoši a luela
 ngwana wa xaxwe xore xe thšipi ya makhura
 xe e wela fase a tsebe xore o wetsa ka nokeng.

651

K34/83

52

Basadi ba kxosi ba hoxa kamoka ba ya nokeng. xo
 tsela lešika. ba fihla ba lokêla lešika ka xare xa
 meetse. xwa thoma xo namela mokekolo. a thoma xo
 opeia u re: Mantata mantata kxaxa mantata.
 kxaxa re bone wo a jileng dikxaka tša kxosi. Le
 šika la seke la kxaxa. xwa ha sebaka sa xore.
 Basadi ba he ba fsele. ba dira byale ka mokekolo
 ba feta kamoka lešika la seke la kxaxa. xwa ha
 mosadi wo a jileng dikxaka tša kxosi. yena
 u namela a tšoxite. A kxatlelela a namela ka xore
 ba be ka moxapeletša xo namela. yena o rite a
 sa opela lešika la kxaxa a sobela ka xare xa
 meetse. batho ba bo yela xae ba tseba wa jileng di-
 kxaka tša kxosi. Selabe yena o rite xo bona sedibe
 to tša makiura se wela fase a nama a bopulana
 ngwanabo a leba xa kokwaxe. O rite a le tseleng
 a bona môxo o bodile. A fihla xo wana a hlohlo-
 la ngwanabo ka fase xa sehlare. yena a namela
 xodimo. O rite a le xodimo a bona Moselapye a dutše
 ka fase xa sehlare. A re xo ngwananyana o kxe-kuda
 ngwananyana a re a fedile. Moselapye a re le
 tše a tala ke ya dinyaka. Ngwananyana a fobolo
 sehlare. A bopula ngwana a sepela le Moselapye.
 Moselapye a re xo selabe: nke ke e tswana tswa-
 ne tše ka ngwana wo. Selabe a mofa ngwana.

Book 2.

651

53

K34183

Moselapye a re xo ngwananyana: nke ke tswa
nats: tswanetsē ka di pheta tša xa xo ngwananyana
a mofa. A re xoyena nke ke e tswana tswane
tše ka di thitho tša xa xo ngwananyana a mofa.
A re xoyena: nke ke e tswana tswanetsē ka
merabo ya xa xo ngwananyana a mofa. yena
Moselapye a fa ngwananyana Mosela waxaxwe
Ngwananyana a re xo Moselapye tseleng a re
Moselapye tšā ngwanešo, Moselapye a re ke tla
xo fa bofula kxomo. ba sepela ba fihla bofula
kxomo. Ngwananyana a re Moselapye tšā
ngwanešo. Moselapye a re ke tla xo fa bofula
pudi. ba sepela ba fihla bofula pudi. Ngwananyana
a re xo Moselapye tšā ngwanešo, Moselapye a
re ke tla xo fa bofula tonki. Ba sepela se bakana
ba fihla bofula tonki. Ngwananyana a re tšā
ngwanešo, Moselapye a re ke tla xo fa xae. Ba
fihla molseng. Ngwananyana a re Moselapye
tšā ngwanešo. Moselapye a betha Ngwananyana
ka se ju bana a re o tla nkwiša batho. ba fihla
ka xae ba ba hlakanetsā ba tšea Moselapye ba
molsentšā ka ntlong. ba re ke selabe. ba tšea
selabe ba mo iša ma thuding antlong. ba mo a le
la disaka ba re ke Moselapye. Xosa sa ba tsoxa
ba ya xo leta di nonyana le Moselapye.

Book 2.

651

K34/83

54

~~ka~~ hlwa ka letile dinonyana le mokekolo. A re xe
 a ile tšōša dinonyana a re sweê! sweê! dina-
 nyana sweê! sweê! hlakatsäbyale xa se motho o re
 ngwanabo ke phôôfôlô Eupya a tsepa hna ke eja
 tšou. A bo-ela xo mokekolo. A fihla a dulana e.
 Kamehla le Kamehla ka hlwe a letile dinonyana
 le mokekolo. A re xe a ile tšōša dinonyana a
 upela a re: Sweê! sweê! dinonyana. Sweê! sweê!
 hlakatsäbyale xa se motho o re ke phôôfôlô
 Eupya a tsepa ke eja tšou. hlakatsäbyale a re
 xo kwa selabe a opela a mokitimela, a moswa
 va a mo alla. a ya le yena xae e sa le kapela
 Moselapye a re na mamohla xo dirwa byang-
 bo. Moselapye ba bo ya e sa le kapela. ba re ma-
 mohla xa xo na dinonyana. ba re xo sasa ba epa-
 molete wa ^{mot}ngoti. ba a pea mafsi ba a tšela ka
 nkxong. ba bitsä batho ba molse ka moka xotla xa
 fofa molete. ba fofa ka moka ka re Moselapye a
 fofe a xana ba moxapeletsä. A ba a fofa a re
 xe a re ke ya fofa a bona mafsi a wela ka xa
 re alla a re hui hui hui! tšä bo xošeng tšō na
 ke lle.

yaba mosela wa seripa.

||

651

K34/83

55

Monna Le, dinonyana

Xo be xo na le monna wo mongwe a lema tšemo
 xe a hlaxola a bona morato wa xaxe o sa tšwele pele.
 Xe a ile xuc mathapama, xosasa xe a boya a hwele
 byang bohla kane tšemo ka moka. ka tšatsi le le ngwe.
 Monna a dilalela. A bona dinonyana tše pedi di dubē
 temong ye a e hlaxoletšeng. Engwe ya thoma xo o
 pela ya re: 'Bya mphiri hlakana sekoro tšemong,
 mabele hwalting. Engwe le yona ya thoma ya re: 'Ke
 nna nonyana se nyala mafsi. ya nthša mafsi a
 mantši. Monna a diswara. A ditšeya a di iša
 mošate xore batho batle ba bone dilo tše di ntšā
 di meleša maibyang. ba fihla ba di botsiša ka e
 tee ka e tee. ba bolaya yela ya xo midiša mabya
 ng. ba ša diša ya xo nthša mafsi. Monna wa
 la a e thšiya a e iša ntšong ya xaxe. Monna
 xe a nyaka mafsi a re: nka xo hlaba! hlaba! ka lema
 o! Nonyana ya re: O se nhlabe! hlabe! ka lema
 ke bla xo ntšetsa mafsi. Monna a re nthša nthša
 • re xo bone! ya nthša mafsi a mantši, ya tšatsi
 dipitšā le dipitšā. Ba ja ba kura. Monna a e
 tšeya a e lokela ka kanapeng, yena a ya ma
 šemong xo yo hlaxola. Mosexare xe batho ba ile
 mašemong, banonyana ba šala ba ntšā nonyana ka
 kanapeng ba re xo gona. nka xo hlaba! hlaba! ka
 lema o. Nonyana e re: O se nhlabe! hlabe! ka lema o

651

K34/83

56

Kenna nonyana se nyela mafsi. Bananyana ba
 re xo yona. nthša nthša re xo bone ya ntša
 mafsi ba ja Le bana ba bo ba khuya. Ba re xo
 ja ba re xa re e o peleng xo re e bine. Ba o
 pela ya bina bona ba dutela xo sexa. Bangwe ba
 o pela. Le yona ya o pela ya re: puru ^{the the} kxe inna
 nna ke ya patama ~~theng~~ the kxe inna ke ya pa-
 tama. Ba e tšiya ba dula na ya la peng. Ba sexa
 xe e bina yona ya re: puru theng the kxe nna
 ke ya patama, ba e tšiya ba ya na o le tlaleng
 ba o pela yona ya dutela xo bina, Bangwe ba sexa
 bangwe ba o pela. Ba rle ba sa dutetše xo sexa
 nonyana ya fefela xodimo ya nama e thšabile.
 Bananyana bya ~~le ba thoma xo~~ tšoxa. dišwa dišwadi
 yena a dutela xotla. Ba Hoxa ba latela nonyana
 ya ba iša xa re xanaxa. Ba limelela ke xa xaba
 bona, Le fsifsi la ba swareia ka xa re xa lešoka. Ba
 Ba kotsing e kxolo. Ba re xe ba lebelela thoko ba
 bona mollo o tuka kxolo le bona. Ba Hoxa ba ya
 xona ba humana Matsimo a robetše. Ba fihla ba
 dumediša ba ba dumela ba tšena. Matsimo a ba
 kxanelu. Mongwe le mongwe a kxeta mosadi wa
 xa xe, Ba ya xo robana le bona. Xo Sasaxa ba
 tšoxa ba išega o moŋwe ba re o yo bona bo r
 Rutxadixaxa a xe. Ba fihla ba molaya. Ba qe pa numa

ba fihla ba fa bananyana ba le xore ba je. Bananyana ba ~~je~~ xe ba ija, o mongwe a re. Re ja nama ya mokete. Bona ba xa na. Xosasa xe ba tsoxa ba tšeya e mongwe ba re o yo bona bokakwaxe. Ba fihla ba molaya. Ngwananyana e mongwe a re xo ba xabo. Le a tseba xo bane re ya fela na? bona ba xa na. Xosasa ba tšeya o mongwe, ba re o ya xo bona bomaxadibaxe. Ba fihla ba molaya le xona ngwananyana wola a fihla a hloimela ka ntlong, ka mo ba išang batho na xona, a hwetša ba le xona ba molaya. A fihla a botša ba bangwe. ba ~~evara~~ xo re xe matsimo a yobetsše ba tsoxe ba tšäbe. ba je xue. Ba re bošexo xe matsimo a a yobetsše e mongwe ngwananyana a tsoxa a tšä sa ba bangwe. Ba tšeya moropana wa matsimo. Ba re xe ba le kxole ba thoma xolitsa moropana wa re 'ke moropana wa matsimo, Tinti', ke moropa wa matsimo kxope, Tinti', ke ya xa bamma ke Hai, Tinti' Matsimo a kwa moropa, a tsoxa a šala bananyana moraxo. Bananyana ba hwetša noka e Hetsše o mongwe a tšeya le hlaka-noke a betha merse xodimo a tšwa diripa tše pedi. Ba feta. Matsimo a fihla ka sa moraxo. A fihla a tšeya ditšeba tšä ona a betha meetse. meetse a se ke a phatloxa diripa tše pedi. A mangwe a weja ka xore a

Book 2.

651

K34/83 58

tše wa ke meetse, Xua boyela matsimo a se
neng xae. Bananyana bona ba fihla xae. Ba fihla
ba ba hlabišu dikxomo. Ba Leboxa xe bana ra bona
ba ntše bu timetsē ka boile. Le xe ba bangwe ba
hwile, ~~ka~~ ba ka ba ba le haka.

ya ba mosela, wa setipa,

Le kxema le ngwananyana

Dxale xo be xona le motše o moxolo. batho ba xona ba
re ba ya thutha. ngwananyana ye na a-reinma xa
ke tloxele ntlo yešo tje tje boise ba motlokelaryena
u šula ka ntlong. Mmaxe yena a mollišetsa ma-
tobe tšatši la Lengwe le le Lengwe. Mma xe xe a
fihla a re; Tšelane ~~nywanaka~~ Tšelane ngwanana, Ha o
tšeye boswa, boswa ba morakeng. Tšelane a bule le
mati a je. Mmaxe a bule ntlo xo. ha tšatši le le
ngwe tšekxema la mmona. Le lona la fihla la e kisa
mmaxe. Lona la re ka lentšū le lexolo la re;
Tšelane ngwanaka Tšelane nywanaka e Ha o
tšeye boswa, boswa bu morakeng. Tšelane a re
ka ntlong. Ha! Ha! inna mma u nke a xiyulo
o re: Tšelane ngwanakat Tšelane ngwanaku. E Ha
o tšeye boswa, boswa bu morakeng. Le kxema la
tloxa la ya xo nywaka la fihla la re ke nyaku xo
swara ngwananyana ka ntlong. ngwaku ya
nmotšū xore a metsē ditšipi. Le xore a se ke

651

K34/83

59

u re xe a metsä a re re: E! m! ke mo a tla ba
 Le Lentšu Le Le sese, le kxema lona la re xe Le
 metsä la re, E! m! la re xe Le fihla xo ngwananya
 na la fihla la bolëla ka Lentšu Le Lexolo. Ngwana
 nyana a mo sexa. Le kxema la fihla la ya xo ngwa
 ka Le xape, Ngwaka ya fihla ya mnotšu xore a
 metše dithšipi di safiša. Le xona a se ke a re
 xe a metsä a re: E! m! ke xona o tla bona
 ngwananyana. Le kxema fa dira byale la se ke la
 la re xe Le metsä dithšipi la re: E! m. byale xo na
 la ba Le Lentšu Le le isêsê, la fihla la gema pele
 xa mongako wa ntlo. La fihla la re: Tšelane Ngwanaka
 Tšelane ngwanaka. E tla o tšeyo boswa, boswa ba mo
 rakeng. Tšelane a bulu lemati. Le kxema la tsena ku
 ntlong la swara ~~Tšelane~~ Tšelane ku diphitu. Tšelane
 yena xe a, etswa kantong a efa a rotiša diphitu xo
 fihla mo a yang xonu. Mma xe xe a fihla a hwešša
 Tšelane a sexona. A e tla a thopa diphitu. Tšelane yena a
 fihla Le kxema xa xa bo lona. Tsatsi le le ngwe. Le kxema
 le nile le sa ile xo tsoma xwa fšwela Le iba la
 fihla la re xo yena a ke xotšete? ngwananyana a
 dumela. Le iba la mokota la tšeyu moriri wo mongwe la
 o e pela ka šakeng. La tšeyu o mongwe la o epela ka
 ntlong, o mongwe ka moraleng, o mongwe ka lapeng,
 o mongwe ka mafuri, o mongwe letlaleng. Le kxema

La boa la hwetsä ngwananyana a se na meriri
 Xosasi la tsoxela xo bitsä makxema a xa xu bo
 bonai xo re ba He ba bolaya ngwananyana. xe le-
 kxema le sepêtsë ngwananyana le yena a šala
 u sepêla. ba re xe ba bo a ba hwetsä ngwananyana
 a se xona. lekxema le la la thoma xo bitsä la re
 Maduduwana Maduduwana moriri wa kašakeng
 wa a rabêla. ba re xe ba fihla ba hwetsä xo se
 na motho. A bitsä moriri wa ka lapeng ba a ta
 bêla. A bitsä xa pe wa ka mafuti wa a rabêla.
 A bitsä xa pe a kwa moriri o a rabêla ka letlateng
 ba kitima ba hwetsä xo se na motho. Ba re xe ba
 le-bêlêla kxakala ba bona ngwananyana o mongwe. ba
 kitima ba fihla xo yena ba re: Nkane nka o ngwa-
 na fana fona; Ngwananyana a re: na xa ke ngwana
 fona fona kenna agwana Ti maxetleng. Ba re
 e tswa ma re re bone a re: Kxiti a matala. ba
 bo a le xa pe le xona ba mmotšiša byalo. makxema
 u le a bolaya lekxema a le ~~ta~~ le bafurileng. ba
~~mo~~ ja. Ngwananyana wola a fihla xa e. Mmaxe
 a moroxa a re ke xo boditšë wena wa re ke
 ya šala. nhe be ~~ka~~ Makxema a xo je.

yaba mosela wa seripa

||

Book 2.

651

K34/83 61

Mosadi Le Monna

Tswale xo be xo na le mosadi le monna ba se na
 ngwana. Tsatsi le le ngwe monna a hoxa a ya
 xo soma. B rite xe u ile xo soma mosadi a sala
 a le noši. Mosadi a sala a tswenya ke phiri. phiri
 ye xe e re xo mosadi bolaya kxomo mosadi a
 e bolaye. A re xe ~~e re~~ a pea bo xube a
 a pea a pege. Mosadi wo tsatsi le le ngwe a bona
 manong a a roma. Xore a e bitša monna waxa
 xo. Manong a hoxa. Moxe ngwe le moxongwe. mo
 xo naxo xo na xo le xosi a eme. Athome xo opela
 a re. Kwa xae kwa xae re pira iselo o ya
 moxa ke modimo motuwane le ma tseka a xaxe
 Atletse mofase. Oya oya patše. Le le ngwe la tho
 ma lu re. Re hite xo nyaka ~~hite~~ bhuletane
 bhuletane masadi o re chu a ba a la la a re
 chu. ~~Be~~ Manong a le a fihla mo xo somang monna
 wa mosadi wala. A opela byalo. Monna a laela
 Makxowu a xuxe. Lenong le le ngwe la rwala monna
 le le ngwe la rwala diphahla le selape se se swa.
 Monna a hoxa a ya xae. Manong a rula monna
 kxorong. Monna a hoxa u ya ka xae u hwetša phiri
 e sa tswenya mosadi waxa xaxe. Monna a tseyu sele-
 pe se se swa a ripa phiri thamo. A e a peya a fa
 munony. ya ba mokiti wa munong. manong a ja
 ya ka mosela wa se ripa.

Book 2.

P. 42-81*

651

K34/83 62

banenyana le Lesoxana.

Tsatsi le lengwe banenyana ba Sepela bahwe
 tša lesoxana ka moraleng. Ngwanenyana o mo
 ngwe reka a re re ka fet lesoxana le la xela
 makhura banenyana ba ya ka ntlong le se lesoxana
 la ya xo bona la re nkopeleteng ~~basadi~~ basadi bak
 ka lesoxana la bolaya. ngwanenyana emongwe
 la motšea la mo isa xo mmaxwe moketolo are o
 tšere ka e nama ye ke tšo tsoma. A re esebang
 o balaile bana ba ba xo kwetšise ka moraleng A lesoxa
 na lewe la sepela sayosoma moketola. Are thibang
 banyana nama basepela ba ~~sekaxwa~~ sexaxwa.
 re metšea, sexaxwa sa ba metšea. Ngwananyana
 o mongwe o be a na le phita e na le lenakana.
 lesoxana le la la tla. ngwananyana wola a kxoketšise
 lenaka mopheteng la re šweēi ba ile banyana.
 boimolobe, Taksane, le Molaxare. Bananyana ba re
 sexaxwa monna wola o fitile na? Sexaxwawe
 nye, sexaxwa re nye, sexaxwa re se xo phin
 tšiu sa na sa phuthšea banenyana ba ki
 tima ku lebelo ba libile xae. banenyana ba
 bona dipotata tšeleng, monna a tla xobona a tšwene
 thšipi banenyana ba be ba epa dipotata ka ditšatana.
 ana ma a ba fa thšipi, ba ve ba sa epa ka thšipi
 ya na ma ya robexa le kare le bona batho bampile
 thšipi latla la e roba mpheng, sa ka ba moša pota.

651

K 34/83 E Rampola.

P. 42-81*

Book 2.

651

K34183

63

fa utloxa a hwetša batho ba dutše medlong ba
 apeile pota e senanto a ba fa dipotata tšeweng
 le diapeng, le hare xola le se le ditšše ki
 tšat lamphatšombu fetša potata tšewe ba mo fa
 potwana a sepela a hwetša batho ba bešitše
 nama e se yapewe. Le na batho teng le ka^{no} ka
 ze tšeba nama potwana se hare ba sa a pe ile
 nama hare ba sa a pe ile potwana ya phatoha
 mona o la a pe le ka^{no} potwana ka potwana
 yaka ke e phetše ke batho ba xodia dipoto batho
 ba xodia di pota ba ke di tše di potata tšaka batho ba
 xodia dipotata ba xobile tšipi yaka mpheng
 sa ka ha mo fa nama a sepela a hwetša batho ba
 ja ba sena se šebo a fa nama, šebang xose neq
 le hare ze le se le fetše lemphe yona ke sepele
 ba e fetša ke nyaka nama yaka batho ba xodia
 dinama ba mphatše le tše potwana yaka batho ba xodia
 dipotata ba xobile tšipi yaka mpheng
 sa ka hle ba mo fa mabele a nama a se
 pela a hwetša di'kxoxo di'ja di'bok^o, lena di
 kxoto teng le xeng le sa e fula? a nama
 a li fa mabele

Ya ba mosela wa seripa
 11

651

ngwananyana le noxa K34/83
~~tsosi le tsosadi~~

64

Jxale xo be xo na le ngwananyana a xa na xo tšiwaxe xo iwa mašemong a re ke ya lwa wa. A tšeye di thapo tsā marula a di tsentsi ka molomong. Xoba batho ba tšwa kamoka ba ya mašemong a dintši. A tšeye maxobe a yo fa noxa a re xe a fihla e thome xo opela a re: Sewa wa! Sewa wa! name noxa yela a fihle xo yena e motsware le tšwêlé a re A wo maleseia. A re fe maxobe (a re a je) E re xo ja ngwananyana a bo ele xae. A re xo fihla xae a tšeye di thapo tšela a ditsentsi ka molomong a robale. bommaxe xe ba bo ya mašemong ba motšiši xore na o hwêle byang a re xo sa tswana. Tsatši le lengwe monna wo mongwe a molalela. A mona a fa noxa dijo. xo sasa monna a tšeya selepe a rwala le dijo ya fihla ya bitša noxa. Noxa ya ha ya re xe e re ke a ja monna a e ripa. Ha mo ka selepe. ngwananyana le yena a fihla ka maxobe. bitša noxa a re se wa wa sewa! se wela sexana banna se ka ta le pitsi naxeng. ngwananyana a bona noxa e sa tšwêle. A boela xae a ha. Mathapama ba motšiša xore na o byang, yena a re ke salwala. xo sasa ba re xo yena o swanetše xo ja mašemong xa xo na se se xo bolayang. ngwananyana a ya mašemong le bona

ya ba mosele wa seripa.

Book 2.

651

K34/83 65

Mokxalabye le Ngwananyana

Tsaie xobe xo na le ngwananyana a se na mmaxe o
 o be a dula le Mokxalabye. Ka tsatsi le le ngwe ngwan-
 anyana a re o ya xo šoma makxoweng. A fihla a
 šomamekgwata me-hlano. A re xo ba a šoma a tla
 xae. papa xe a mo thabela a monola yela dikxoxo.
 a dula le papaxe se baka se se tlelele moxae.
 Tsatsi le le ngwe papaxe a bolaya kxoxo xore a yule
 ngwananyana xo apêa kxoxo. Mokxalabye a e apêa. Ka
 moswana mokxalabye a laêla ngwananyana xo re a
 a peye kxoxo. yena o be a ile xo bitša moxweraxe.
 Mokxalabye a re xo ngwananyana o e a peye xa botse.
 Mokxalabye a bitša moxweraxe xo re a tle a je kxoto
 moxweraxe a ha mokxalabye a mo iša ka ntlong
 ngwananyana a ba fa meetse. Mokxalabye a tšwa
 a re o yo lou tša mphaka. ngwananyana a šala a
 re xo moxwera papaxe tšaba o tlele xo npa tsebê
 papa ngwananyana wola a re xe a boa a hwetša moxw-
 eraxe a se xo na. Mokxalabye a bitša moxweraxe
 xo re a boê. Moxweraxe a re li o yengi o re o
 tlele nthipa tsebgana ya ka ye e tee ye? Mokxalabye
 yena a dulela xo mmuša. Moxweraxe yena a sepele
 ngwananyana wo xe a tšabisa moxwera papaxe o
 be a jile nama ya kxoxo a e fedisoê. byale a tšaba xo re
 papaxe o tla le wa ke ditlong. xe a beditše moxweraxe.
 Eupya a sa mofe selo.

yaba mosela wa seripa.

651

K 34/83

66

Ngwananyana, Le diphōōfōtō

Jxale xo be xo na le ngwananyana yena a topêlêla d
 dikxong a di bea ka thšemong. A re xe a ya xae
 diphōōfōtō di He ka thšemong dipihli di tsiye dikxong
 di xo tšī molo o moxolo. Ka mehla le ka mehla ngwana
 nyana a ma ke tšē ke xe dikxong di fêla a sa tsebe
 xo re na difetšwa ke eng. Tšatšī le le ngwe ngwananya
 na a re ke nyaka xo bōna xo re na dikxong tšē di
 fetšwa ke eng. A duta xo fihlela bošexo diphōōfōtō tšē d
 tšā fihla, tšā romela e nyenyane xe ga tšeya dikxong
 ya fihla ya re xe ~~e thoma~~ xo xoxa le xong ngwananyana
 a e thšōga ya thšaba ya fihla ya bōtsa tšē dikxolo ya
 re xo na le selo ~~ka thšemong~~ ^{modikxongeng}. Tšā romela e kxolanya
 na. Le yona ya bōna ngwananyana ya thšaba ya
 fihla ya bōtsa tšē dikxolo. ye kxolo ya hoxa yona e tokij
 molo o moxolo. ngwananyana a re xo bōna seēdi sa
 molo a thšaba. A bōna phōōfōtō yela e molatelangwa
 hanyana a fihla xae. Ahwetsa ba tabetše. A tsena ka
 ntlhong ya banenyana a re ke ya batšōša a bōna ba
 sa tšoxi. A tsena ka ntlhong ya bašimangana a re keya
 baloma ka mēno. A re ke ya ba xata ka diheo a bōna ba
 sa mokwe le xo tšoxa ba sa tšoxi. A hoxa a tsena ka ntl
 ya mmaxe a fihla a tsena ka fase xa bōna. phōōfōtō
 yela le yona ya fihla ya tsena ka ntlhong ya montšā
 ya moripa thamo. ya sadiša hoxa ya sepela le mele.
 xo sasa bommaxwe ba bōna ka hoxa xobane o hwile.
 yaba mosela wa seripa.

Book 2.

651

K34183

67

Banenyana ba ile nokeng

Ka tsatsi lengwe banenyana barite ba ile nokeng.
 ba kxilela metšexa o mong a hloxa ba sala ba
 motšelela mahlaba ka xare xa metšexa xe a
 a boya a hwetsa metšexa o hetsi mohlana
 lexotto le phoosolo phoosolo ya lexotlong a re
 ye yo kxa byang lexotto la xama xo yo kxa byang
 lara nna xa ka tswenyexe melete e xona
 ke tla thabela xona pula ya tla melete yela ya
 tlala meetse. lexotto latloxa la ya monyakong wa
 phoosolo lare akema lebatelo kokobu. nama phoosolo
 yela ya buteia lexotto lela phoosolo yare xo
 lexotto * ka moswama re tla tšoxa ka ngwedi
 ya ra ya byang. lexotto la dumela taba ya
 phoosolo lara le xa tee tee nka sebe ka xama
 phoosolo ka moswama yare. lexotto a re ye
 byameng. lexotto la ~~na~~ una nna ka ~~ra~~ nama
 ka byameng melete exona ~~na~~ naona
 phoosolo yare o rate xokole nna ke
 tla ~~ka~~ ka yo kxa ~~byameng~~ ^{byang} xoba e boya byameng
 s ya ~~xolela~~ rutela nama pula ya tla
 ya na : lexotto la netwe ke pula ka moleteng
 nama lexotto la hoxa laya monyakong wa
 phoosolo yela ya thoma xo opela xape yare
 akema lebatelo kokobu. yare xa opela byate
 pula e bane e ana. nama lexotto lela lahwela xona
 mola. ya mosela seripa

Book 2.

651

K34/83 68

Mosadi le ngwanenyana

Ka tsatsi le lengwe robe xona le mosadi le
 ngwanenyana mosadi a roma ngwana xone
 a ye xa kokwaxe nama ngwana a hoxa
 a ya xa kokwaxe. a hlakana le phoosobla a tsona
 xo opela are ke lebeti teledi yaka tele. teledi
 ya se~~sup~~ Supa baloi tele nka xo Supa ka yona
 oka hwa tele wa hwa ware tono. ngwana ana-
 ma a hoxa nama a hlakana le e ngwe phoosobla
 are ke lebeti teledi yaka tele teledi yaka se
 Supa baloi nka xo Supa ka yona o hwa tele
 wa hwa ware tono. o yina tele mabele ka
 se je o yina tele ngwana a nama a sepela
 a nama a siha xa kokwaxe a hwetsa kokwaxe
 a robetsi mpeteng. kokwaxe a nama a tsoxa
 ama asa ngwana yola matsae
 ya ba mosela wa serifa

^{ng}
~~ngwanenyana le monna le mosadi~~

bananyana ba ya kxonyeng

Bananyana ba kile ba ya kxonyeng le ngwana wa
 kxosi le mpyanyana, ba rile xe ba topelela, ba re
 a re yeng re go beletsa. bananyana ba re a
 re sobaneng re bone ya nonneng. ba soba ngwa
 na wa kxosi a hwa. ba sepelo mpyanyana ya ba
 sala ka sahtaxo. Mpyanyana ya thoma xo opela

Book 2.

651

K34/83

69

ya re Hui'Hui'tui' Sa malebekwana a re sobaneng
 sa malebekwana re bone manoni sa malebekwa
 na. banyana ba bolaya mpya ya hwa. ba sepêla
 mpyanyana ya šala e tšoxa ya ba šalaka sa mo
 raxo. E bang ba nanyana ba yo fihla xa e. Mpyanyana
 ya opêla ya re: Hui'Hui'tui' Sa malebekwana a re
 sobaneng sa malebekwana re bone manoni sa ma
 lekwana, batho ba re xo kwa mpyanyana e opêla
 ba re na e reng. Mpyanyana ya thoma xo opêla
 batho byale ba kwišiša ka mok mpyanyana e
 opelang ka xona. ba bitšabananyana bale ba ileng
 le ngwana wa kxoš'i kxoneng. ba ba bolaya kamo
 ka.

ya ba mosela wa seripa.

bananyana ba ya kxongeng

Katsätsi le le ngwe bananyana ba ya kxongeng. ba
 fihla ba topêlêla ba rorala dikxong. tsätsi la basobete
 la šokeng. ba bona mollo thabeng baya xo wona.
 ba numana tau ba dula le yona. bananyana ba
 xona ba be bale ba bane. ba robala le tau. Matsiboa
 Tau ya tšeya ngwananyana e kxongwe ya fihla
 ya mo a-pea ka potô xo sa sa bananyana ba hwetša
 wa bone a se xona. Tau xo sa sa ya ya xotsoma.
 bananyana ba re xe Tau e ile xotsoma ba šala

K 34/83 E Rampola.

651

P. 42-81*

Book 2.

651

K34/83

70

Tšeya nakana ya tau ba sepela ba re xe ba šetši
 kate kxole ba letša nakana ba re swee hhe hhe!
 Nakana e kae maduwo duwo wa he wae, Tau ya
 kwa nakana e lla ya ba latela bananyana ba
 kitima ba re xe ba libantsitse xa e ba litsa
 nakana ba re swee hhe hhe nakana e kae
 maduwo duwo wa he wae ba re xo ba ba fihla xae
 ba a pola dikoba tšela ba a para tšedingwe
 ba tšeya nakana yela ba e tsopelela ka bakeng
 bona ba dula mokxoteng, Tau ya fihla ya re
 xo bona nakana yaka e tšeri kemang, Tau ya
 tsupulla nakana le šakeng ya sepela,
 yabamosela wa seripa.

Monna le ngwananyana le Mošimanyana
 Kxale xo be xona le monna a via le sehlare pele
 xa motse waxaxe. Tsatsi le le ngwe mošimanyana
 a ya xodiša. Mathapama a Hiša dikxomo xae. Moši
 manyana a re xo fihla xae a namela sehlare se-
 la se le pele xa motse a si ja. Ngwananyana a bo-
 na mošimanyana a ja sehlare se. ^{ngwana} Mošimanyana a
 kxa di kamodihlano. Mathapama ngwananyana
 a tla a botsa papaxe. Papaxe a tšeya ngwana
 nyana a mo iša xa mphaka mojabete. Monna a
 hlakana le basadi. Basadi ba botsiša monna xo

na o iša kae ngwananyana? Monna a re ke mo
iša xa mphaka moja bête. ngwananyana a thoma xo
opêla a re: ke jile kumodihlano. ke kxelela se
šimanyana, sešimanyana tšaba kwane, ba fita
ba hlakana le banna ba ba ngwe le banna ba
fihla ba motšiša xo re na o iša kae ngwana
nyana. Le bona ngwananyana a thoma xo opêla
a re ke jile kumodihlano, ke kxelela se šimanyana
sešimanyana tšaba kwane. byale ba fihla xa mphaka
moja bête, ba ~~bolšiša~~ papaxe xo re na ngwa
nanyana wo o dirileng. Papaxe a re o jile kumo
dihlano, ba re xo papaxe xa ona se o hišeditšē
ng ngwana wô, ba nama ba bolaya papaxe, ngwa
nanyana wola a poloxa.

ya ba mosela wa serifa.

Mosadi le Monna le Bana

Tšatši le le ngwe monna le mosadi ba ya mašemong
ba fihla ba hloxa. Mathapama ba ya xae, dinonyā
tšepedi tša ha. Tša fihla tša dula xodimo xa le
fsika. Engwe ya re mphiri hlakana ~~sephiri~~ sekoro
hlakana, mphiri hlakana, sekoro hlakana. Engwe ya
re: o re mma a bolawe ke ha. Xosasa balo
mašemong ba hwetša sekoro e le sese xolo ka
tšhemong. Monna a re mathapama ke swanetšē

651

K34/83 T2

Xo bona selo se se xo dišang sekoro. Mosadi a ya
 xae monna a šala a khutile. A re a sa du tšē.
 a bona di nonyana tšē pedi di etla xo yena tšā
 fihla tšā kutama xo dimo xa se a ha sa xa xe. ~~A re~~
 monna a di swara a di iša xae. A fihla xae a di
 botšiša ka etee ka etee. A tšēya ka etee ka etee
 Engwe yare o re mma a bolaye ke hlalana?
 A bo e le sa ya sepela ya fofa. A tšēya a ngwe
 a e botšiša a re na wena o reng, yona ya re
 mphirihlakana sekoro hlakana. mphiri hlakana
 sekoro hlakana. Monna a re xo yona nka xo hlaba
 hlaba ka lemao? yona ya re se ihlakabe hlabeka
 de maō ke nyēla mafsi. Monna a re nyela re
 bōne. nonyanana re tsam ya hatsā miritfi le
 me rišwana. Mosexare ~~ba~~ ^{xwa} ~~bo~~ šala baledi ba bana
 xola ba mmakona ba ile mašemang. bananyana ba ile
 ba re xe bana ba sweri ke hlala. ngwananyana
 a mongwe a re: a re ye samma ke ye xo fa mo
 foxa. dišhwadi dišhwane yena a re kxa re ye
 sa mma ke yo xo fa mafsi. bananyana ba re
 jo nna mafsi ka xeno le tšwa a tšēya kae.
 dišhwadi dišwadi a re kxa re yeng ka xe sō ke yo
 le bonthša. A fihla a e fe xolla xo dimo a fihla
 a tšēya tšwana ya papaxe. a bolela byale
 ka yena. A re nka xo hlaba hlaba ka swana

651

K34/83

74

Bananyanale Bašimanyana ba tsela noka

bašimanyana ba re o mongwe le o mongwe
 o bopula ngwanabo. bašimanyana ba bopula bo
 mona xabo bona. Mašilo ye a a re xo phokwana
 ke ya xo tata. phokwana a re o ka nama wa
 tšeya kxae tšedi ya xaxo. Mašilo a fošetša phokwana
 a ka xa re xa noka. ba Hoxa ba ya xa e. phokwa
 na yena a bona maxo emilexa ka xa re xa noka
 a e tswa re le la ka tšeta. Mašilo a fihla xa e a
 re phokwana o ile xa ma-tomaxe. Mašilo a ya
 xodiša a re xe a boya thapama a fihla ka xa e
 a re: phokwana ba mohlabišitšē puđi lenna
 uke nhlabišē puđi. Mašilo a re serope le seke
 la se sexele la thapama a Hoxa a ya nokeng
 A fihla a ema le dibeng la noka. a re phokwa
 na e ha o tšeye ra xene wana wanela! pho-
 kwana a ya se xana Mašilo. a ya xa e tšatši le
 le ngwe le xona a bo a. A re phokwana ba
 mo hlabišitšē kxome lenna nhlabišeng kxome
 Eupya se rope le seke la se sexele la thapama
 a bo a xodiša a ya sedibeng, monna o mongwe
 a molalela. A re xo ba a ye Hoxa mo a ntšē a le
 xona. A hwetša e le phokwana a moniša ka
 tata. A e tswa re tata ka yona a tšwa. a monna
 wō a mo iša ka xa xaxe. a re xo ba a fihla
 thapama a fihla a bitša kxoši xore e He e

651

K34/83

75

bone ngwanaxaxe, ba moêtha ka mehla le ka
mehla. A ba a tšwa monyana wa mokotse wa xo
padima wa xo nana. Kxosi ya bitsa pitsa e Kxoh
a botsa banna xo re baloutšē dilepe tša bona, ba
fihla mošate ba dula Kxorong, ba bitsa mašilo
ba mmotšiša xo re na phokwana o ile kae. A
re phokwana o ile xa malomaxe, ba nthša
phokwana ka xare xa se šexo a ya Kxorong, ba
butšiša mašilo, ba re ana motho wo o ya mo
tseba na? Mašilo a re xa ke motsebe, banna ba
tšeya dilepe ba bolaya Mašilo a hwa.

yaba mosela wa se ripa.

Banenyana ba ile dithehweny.

ba se na mba ka yang nanyana ya ha xo bonc
Se tše ba Kxile dithehwa pulu ye Kxolo ya modifi
ya na nanyana ya ba tšea yaba phuthela leama
hwafeny ya fufu le bona xufuka ya sepele ya
Kaxoto ngwanenyana o mongwe xare baile baile
thobeny nimate ngwanenyana o uwe u e
thabela ya nthša ngwana wa xaxe ya eme
e labu ngwanenyana o mongwe le mongwe sorong
lango ya re xowa mafefelo ya Rma le Hualang
mmaxe ngwanenyana wama felelo a e thšela
ka molo ya ya nthša ngwana wa xaxe
yare onthšiše kamolona ngwana wa xaxe

Book 2.

651

K34/83

76

A nwanonye ya fufa ya sepela le ena thabeng
 mmaxe nwanonye owe a lla ka bohloko
 yo o nabeke dikany ekereng ke ethsela
 kumo lera mosadi owe a latela nwanonye
 e we thabeng nwanonye ya ta mosadi owe
 ya ka moşela wasevipe

e he ele kase batho ka
 nwanonye o nwanonye a sula bane ke
 thselane are nwa kase Hoxele nlo yaxešo
 ebetse botse mmaxe ana ana thsela mado
 be a re thselane nwanonye e ha otsee
 bo xobe o je thselane nwanonye ka nwanonye
 are ke ya xotha kenne lentse kenne
 o ka re ke kumotho a ju mmaxe a Hoxe
 xwale kxema ladi a ka lentse telexo
 nwanonye a sere are nwanonye ake adi
 a byalo o re thselane nwanonye o Hwa
 tsee bo xobe o je thselane nwanonye le kxema
 katisha ditshipi latla ladi a ka lentse telexo
 sese nwanonye a bula tekxema kmo
 tsee kumaphutheka kase a sepetu te
 ena le kxema lare ke a yota o kwanonye
 wawota mo radimo anama nwa kxole kxok
 nwanonye wšaka a lokela dilo tša xokane
 are re a ba ya wro okwaka saba

651

K 34/83 E Rampola.

Book 2.

P. 42-81*

651

K34/83

77

a sepele a ya xae ure xe a fihla xae
 a beu saka lapeng ngwana amonyweane
 ma a ya fihla dimela ka sakeny ure xoa leung
 kumanopapa mo papu xweave ke fihla
 tima amangwele enradira byalo
 letxema ta kusa saka la etsevaleleka ka
 kuanhong a tshalla saka xweave diose
 ledito tšedwe tsamoloma tsamotetsa

a hwa
 yaba mosela wase rira
 mokekob le ngwananyana

ka tšatši le le ngwe ngwananyana a ya nokeng a
 hwetsa ngwananyana a hlapa. A re xa yena nko o
 nkxelelele, ngwananyana a re ke ha xo kxelekaeng
 mokekob a re tšeya le nakana le a kxeleleka lona
 ngwananyana a le tšeya a kxelela ka lona. Mokekob
 a re xa yena nko o tswalele ngwananyana
 a mo xwalela ba fihla ba ya le mokekolo xa
 xa xe. ba re xo ba ba fihla mokekolo a re xo
 ngwananyana sepêla o ye šila di thotse ka
 mafuvi; ngwananyana a fihla a di šila. O rile a
 sa šila xwa tšwela sexwa xwa sa re ngwa-
 tele bupi ngwananyana a se ngwatela. Sa re
 xo yena xe koko a re o ja le mang o re ke
 hle, ke ji le koko. Sa re xo yena xe a re a

651 "

K 34/83

78

He o robale le mang o re ke He ke robale le
 koko ngwananyana a fihla a a pea. A re xo ba
 a tsola mokekolo a re xo yena a tle o je le mang
 a re ke He ke ji. Le koko ba ja ba fetsa. Mokekolo
 a re o He o robale le mang ngwananyana
 a re ke He ke robale le koko ba rwabala
 bošixo di tau tša fihla tša tsena. Ka n tlong tša
 nyaka ngwananyana a kuta ka mokekolo. tša
 se ke tša mmona. tša ba tša ya xae. xosasa ngwana
 nyana a re xo mokekolo ke nyaka xo ya xae.
 Mokekolo a re xo ngwananyana tšeya dikxapan
 a tše. di be di tle tše di thšithširi, makudula le
 le utša. A fa ngwananyana kešila le le botse
 le na padima la diphitš. A fa ngwananyana le
 ngwana wo motse kudu ngwananyana a ya
 xae. tseleng makxema a fihla ngwananyana a
 thšolla le utša fase makxema a fihla a ja le
 utša lelu. A rile xo ba a fetsa a la tle la ngwana
 nyana. B rile xo a bona a thšolla makudula fax
 a fihla a ja makudula a le e bang ngwana
 nyana yena o ya sepela. A rile xo fitša a la
 tle la ngwananyana. A re xo a bona a mala
 melu hxaufsi a thšolla di thšithširi fase ngwa
 nyana o rile a sa topa a kitima a fihla xae
 batho ba motse ba makatša ke ngwanawo

651

K 34/83 E Rampola.

Book 2.

P. 42-81*

651

K34/83

79

wo motse le Lešila la di phita tša xo phadima
 ngwanabo le yena a re lenna ke ya xo tšeya
 le šila le le le botse le ngwana wo wo motse. A fihla
 a aula sedibeng mokxekolo a fihla a re xo yena
 nkxele le le ngwananyana a xana. mokekolo a mo
 rapela namu ngwananyana a re ke xo kxelelela
 ka kae. Mokekolo a re tšela meetse ka mo le
 nakaneng. ngwananyana a re ke tšele meetse
 ka mo lenakeng? nna nka seke ka tšela ke tla
 tšela ka kxapeng ya ka ngwananyana a tšela
 a ya le mokekolo xa xa xela ka fihla ngwananyana
 a re xo ngwananyana. tšeya ditšoke o ye xo
 dišila ka mafuri ngwananyana a xana. mokekolo
 a mo rapela a ba a ya. A fihla a šila ka xo bane
 a be a na le matšepo se xwa xwa sa fihla sa re
 xo yena ngwatele bopu ngwananyana a se
 tšeya a se xaxela kxakala se xwa xwa sa seple
 senyume. A fihla a apea. Mokekolo a re xo ye
 na o tle o ja le mang ngwananyana a re ke tle
 ke jike le tee. ba ja ba fetša. mokekolo a re
 xo yena o tle o tobale le mang ngwananyana
 a re ke tle ke rwabale ke tle tee. ba rile basa
 rwa betši ditau tša fihla tša ja ngwananya
 na wola a hwa.

ya ba mosela wa se ripo.

651

K34/83

80

e be ele Raisibe le manaxabo

~~lxaxilelxalp~~ e be ele Raisibe le manaxabo
 Raisibe u tšwa aya boradi lemanaxabo manaxabo
 Raisibe u ya kxonyeng, le banonyana ya raivwa
 le pupa Raisibe aya xaxibo u boyu xaxibe bo
 manaxabo baboela yape kxonyeng kašala
 ya bolaya Raisibe bakadietša le kata laxuwe
 to tšimo xaxitla ngwananyana a boyu aya
 kxantwaneng a hwetša lekotolumo xaxixe Raisibe
 banofa maxobe ka jabetè ledinwina a se
 ke a ja a sepele aya xaxitla ka bolobko
 a re baxamphaka e jabetè babolwile raisibe
 šo ka thitela mabetjana a Raisibe šo mokhwenyetho
 xe a tšwa kamoxaxo a swetxamphaka a ze
 iyoo molomo watsa kithinlana se se jele xaxoxo
 xo ke ha se xipa kxamphaka wo hoxala kxemoxo a
 laa ngwananyana a thoma xaxipele a lla a ze iyoo ke
 xamphaka ijabetè babolwile maxolowatsa kare
 ke etša u kxonyeng ka hwetša ka thitetsè mabetja
 nu amoxolowaka Raisibe iyoo ngwananyana a sepele
 u yatsena xaxitla a botšammawane a ze mokhwe
 nyethowatsa o bolwile moxolowatsa Raisibe ke ele
 kxonyeng ka hwetša banthitetsè mabetjana kxamph
 maxobe ke seise ka ja ka hoxa ka y kxantwaneng ke
 hwetša leoto la raisibe nana kxampha maxobe
 bu xana ka hoxa ka ha xaxitla u thitela ke ma

Book 2.

651 K34/83 81*

A moxela ba ma apogela di xobe tša dhlodi
 vamo a lela le xoxo ba mmotšiša bure ve
 tswalele na ave e ve gatiše na ave e
 wa gatiša ba dikuluša matse mallo wa tu
 la a opela ave e la duma laboxwebulqa
 betšana (se)ja lewese ka ntlo ya nna
 a swa nna ya wela ka xare ba thutla ba katoloxa
 mola babe ba le xona ba lema mašupeng ba
 bywala di photse lefeta ba ve re ka yqba
 thšemong ngwananyana a hlabya ke sehlō
 ave seho e ntlaheng ave seho le e mo
 moxo le para xo ngwananyana ba le ngwananyana
 wa mošimane le wa ngwananyana wa tlale rotse le
 phikoloxa la phikoloxe bateng re ho xo
 bana moxatšamusita bure belexe moxatšā
 mošilo o belexe seka mošimane seka ngwa
 nanyana phutulu phutulu

ke sa moseka waseripa
 " "
 Endo 651